

Vlaamse
overheid

Een praktijkgerichte publicatie voor de onderwijsprofessional in het basisonderwijs

Wat leren we uit de
doorlichtingen 2023-2024?

ONDERWIJS
INSPECTIE

OOG VOOR KWALITEIT

Onderwijsspiegel 2025

COLOFON

Samenstelling

Onderwijsinspectie

Verantwoordelijke uitgever

Katrien Bonneux, inspecteur-generaal

Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Copyright

© Niets uit deze publicatie mag worden gekopieerd
of op een andere wijze worden verspreid zonder bronvermelding.

Drukwerk en vormgeving

Print.Vlaanderen

Foto's

Getty Images

1	INLEIDING	4
2	GLOBALE RESULTATEN	7
3	IN WELKE MATE ONTWIKKELEN BASISCHOLEN HUN KWALITEIT?	11
	Wat zien we voor visie en strategisch beleid (K1)?	12
	Wat zien we voor het onderwijskundig beleid (K3)?	15
4	IN WELKE MATE BIEDEN BASISCHOLEN KWALITEITSVOL ONDERWIJS OP DE KLASVLOER?	19
	Wat zien we in het kleuteronderwijs?	19
	Wat zien we voor Nederlands in het lager onderwijs?	31
	Wat zien we voor wiskunde in het lager onderwijs?	41
	Wat zien we voor onderwijs en begeleiding op maat (O2)?	51
	Wat zien we voor de begeleiding volgens het zorgcontinuüm (BP1)?	55
5	TOT SLOT	59
6	BIJLAGE: SAMENSTELLING FOCUSGROEPEN	61

1

INLEIDING

Beste onderwijsprofessional in het basisonderwijs

De Onderwijsspiegel ken je waarschijnlijk wel: het jaarlijkse verslag van de onderwijsinspectie met resultaten en aanbevelingen over doorlichtingen, onderzoeken en andere opdrachten. Dit jaar maken we ook een praktijkgerichte publicatie speciaal voor schoolteams in het basisonderwijs.

In deze praktijkgerichte publicatie kijken we naar een jaar lang doorlichten in het basisonderwijs: wat zien de onderwijsinspecteurs, wat bevelen ze aan? Maar ook: wat doen andere scholen en wat zeggen externe experts? We hopen je hiermee te inspireren en aan te moedigen om samen met het hele schoolteam te kijken wat misschien ook op jouw school kan werken.

Tijdens een doorlichting zoeken de onderwijsinspecteurs een antwoord op twee vragen:

1. in welke mate ontwikkelen basisscholen hun kwaliteit:
voeren ze een sterk schoolbeleid en bewaken ze hun kwaliteit?
2. in welke mate bieden basisscholen kwaliteitsvol onderwijs op de klasvloer?

Wat betekent een doorlichting voor jou als leraar?
Bekijk de video.

Om deze vragen te beantwoorden rapporteren we in deze publicatie over een aantal ontwikkelingsschalen en leergebieden die onderwijsinspecteurs onderzoeken tijdens de doorlichtingen.

We brengen eerst verslag uit over de visie en het strategisch beleid (K1) en het onderwijskundig beleid (K3) van scholen.

We focussen voor het kleuteronderwijs en Nederlands en wiskunde in het lager onderwijs op:

- de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak (O4)
- de observatie en evaluatie (O7)
- het onderwijs en de begeleiding op maat (O2)¹

We rapporteren tot slot schoolbreed over de begeleiding volgens het zorgcontinuüm (BP1).

Meer weten over het OK en over onze manier van werken?
Surf naar www.onderwijsinspectie.be

¹ Voor het onderwijs en de begeleiding op maat (vanaf de fase van de verhoogde zorg binnen het zorgcontinuüm) bundelen we onze vaststellingen over het kleuteronderwijs en de leergebieden Nederlands en wiskunde heen.

Onze vaststellingen

Wat loopt goed, wat kan beter, waar zijn er verschillen tussen scholen?

We zoomen in op de doorlichtingsresultaten voor de ontwikkelingsschalen en leergebieden waarover we rapporteren in deze publicatie.

- Hoeveel scholen komen al dan niet tegemoet aan de verwachtingen uit het referentiekader voor onderwijskwaliteit (OK)?
- Wat leren de doorlichtingsverslagen ons over algemene sterktes, verbeterpunten en verschillen tussen scholen?

Ook als een school aan de verwachting voldoet, merken we vaak nog verbeterpunten op.

Onze aanbevelingen voor schoolteams

Welke suggesties hebben we voor schoolteams op basis van onze vaststellingen?

We formuleren deze aanbevelingen op basis van wat de onderwijsinspecteurs frequent vermelden in de doorlichtingsverslagen. Soms gaat het om een verbeterpunt, soms benoemen ze net een sterkte. De aanbevelingen kunnen je helpen om het onderwijs op de klasvloer, de leerlingenbegeleiding en de kwaliteitsontwikkeling in jouw school te versterken.

Inzichten uit de praktijk

Onderwijsinspecteurs vertellen over scholen die het uitstekend doen voor een aspect, wat loopt er goed en waarom?

Onderwijsinspecteurs komen aan het woord over inspirerende praktijkvoorbeelden. Dit zijn scholen die voor bepaalde aspecten van de schoolwerking overstijgt de verwachting scoren. Die voorbeelden illustreren wat kwaliteitsvol is en strookt met wetenschappelijke evidentie. Maar opgelet, voorbeelden zijn steeds contextgebonden. Ze dienen als inspiratiebron en zijn geen kant-en-klare recepten die overal werken. Bekijk ze met een ruime blik en pas de zaken toe die ook in de context van jouw school kunnen werken.

Wat vinden de experts?

Een focusgroep van externe experts reflecteert op onze vaststellingen voor het kleuteronderwijs, Nederlands en wiskunde.

We brachten verschillende experts in het onderwijs samen in drie focusgroepen: voor het kleuteronderwijs, voor Nederlands en voor wiskunde. We vroegen hen welke mogelijke verklaringen zij zien voor onze vaststellingen, welke hefboomen en barrières er zijn in het onderwijsveld en wat alle betrokken actoren kunnen doen om de kwaliteit van ons onderwijs op de klasvloer te versterken.

Hier klik je door naar een webpagina voor meer uitleg.

Hier leggen we de link naar de Onderwijsspiegel 2025.

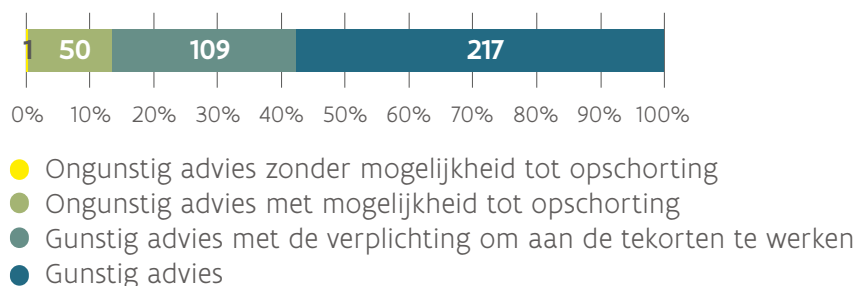

2 GLOBALE RESULTATEN

Vooraleer we de praktijk induiken, zetten we de globale resultaten van de doorlichtingen op een rij.

Doorlichtingen

Van de **377 doorlichtingen** met juridische consequenties leidden er 58% tot een gunstig advies, 29% tot een gunstig advies met de verplichting om aan de tekorten te werken en 13% tot een ongunstig advies met mogelijkheid tot opschorting. Eén school kreeg een ongunstig advies zonder mogelijkheid tot opschorting.

Figuur 1: Doorlichtingsadviezen gewoon basisonderwijs (2023-2024).

Dit betekent dat in veel doorgelichte scholen nog heel wat werk aan de winkel is om kwaliteitsvol onderwijs te realiseren. Meer dan twee op vijf scholen moeten de vastgestelde tekorten wegwerken. Scholen met een ongunstig advies (met mogelijkheid tot opschorting) zijn bovendien verplicht om zich extern te laten begeleiden, zoniet wordt de erkenning ingetrokken.

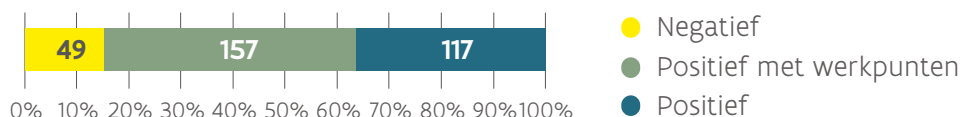
In de 323 scholen waar een **pedagogische doorlichting** plaatsvond, kreeg 62% een gunstig advies, 26% een gunstig advies met de verplichting om aan de tekorten te werken en 12% een ongunstig advies met mogelijkheid tot opschorting.

In 54 scholen vond een **doorlichting van de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne** plaats.² Dat resulteerde in zestien scholen in een gunstig advies (30%), in 26 scholen in een gunstig advies met tekorten (48%), in elf scholen in een ongunstig advies met mogelijkheid tot opschorting (20%) en in één school in een ongunstig advies zonder die mogelijkheid.

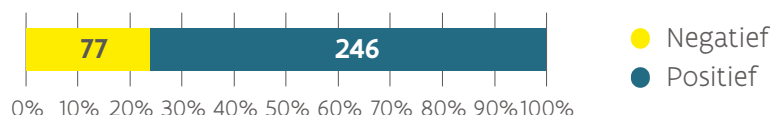
2 Deze doorlichtingen vonden veelal plaats in een school waar ook een pedagogische doorlichting plaatsvond.

Uitspraken leerlingenbegeleiding en aanwending GOK-middelen

Sinds september 2023 controleert de onderwijsinspectie tijdens de doorlichtingen ook de leerlingenbegeleiding en de aanwending van de GOK-middelen.

Figuur 2: Uitspraken leerlingenbegeleiding (2023-2024).

Figuur 3: Uitspraken aanwending GOK-middelen (2023-2024).

206 van de 323 scholen (64%) hebben werkpunten voor leerlingenbegeleiding. 49 van deze scholen kregen een negatieve beoordeling. De onderwijsinspectie beoordeelde de aanwending van de GOK-middelen bij 77 van de 323 scholen (24%) als onvoldoende transparant, doelgericht en doeltreffend.

Dit betekent dat heel wat scholen nog zoeken naar de vormgeving van de leerlingenbegeleiding in het algemeen, en de aanwending van de GOK-middelen in het bijzonder.

Tussentijdse bezoeken

Het schooljaar 2023-2024 markeerde de start van een nieuw type interactie met de scholen: ééndaagse tussentijdse bezoeken. Zo'n bezoeken maken het mogelijk om vaker aanwezig te zijn in scholen, tussen de doorlichtingen in. Tussentijdse bezoeken zijn bedoeld om scholen te stimuleren in hun schoolontwikkeling en hen te laten reflecteren over het pad dat ze aflegden sinds de laatste doorlichting.

Wat doet een inspecteur tijdens een tussentijds bezoek?

Tijdens het tussentijds bezoek bekijkt de onderwijsinspecteur met

- BREDE BLIK - de kwaliteitsontwikkeling sinds de laatste doorlichting.
- GERICHTE BLIK - de kwaliteitsontwikkeling op het vlak van een concreet thema. De school brengt samen met de inspecteur in kaart wat er al gebeurt, hoe dat wordt aangepakt en waar er mogelijk nog ontwikkelkansen liggen.

In het gewoon basisonderwijs vonden er **361 tussentijdse bezoeken** plaats. De overgrote meerderheid hiervan, namelijk 345 bezoeken, was thematisch van aard. De overige zestien tussentijdse bezoeken vonden plaats naar aanleiding van een eerder ongunstig doorlichtingsadvies.

Via een onlinebevraging peilden we na elk thematisch tussentijds bezoek naar de ervaringen van de deelnemende scholen en academies. 131 scholen en academies vulden de bevraging in.

Wat vonden scholen en academies?

Tevredenheid

Zo goed als alle scholen waren eerder tot zeer tevreden met het tussentijds bezoek (97%). De meeste scholen vonden dat de verschillende gesprekken die plaatsvonden tijdens het tussentijds bezoek een meerwaarde vormden.

Heldere verwachtingen

De overgrote meerderheid vond dat de verwachtingen voor het tussentijds bezoek eerder of helemaal helder waren (92%) en dat deze eerder of helemaal werden ingelost (91%).

Stimulerend eerder dan controlerend

De ruime meerderheid van de scholen (90%) ervoer de tussentijdse bezoeken als stimulerend, eerder dan controlerend.

Referentiekader voor onderwijskwaliteit (OK)

Minder dan de helft van de respondenten (46%) waren van mening dat het tussentijdse bezoek hun kennis over het referentiekader van onderwijskwaliteit (OK) vergrootte.

Wat vonden de pedagogische begeleidingsdiensten?

Een inspecteur lichtte de kwaliteitsdriehoek toe bij de start van het bezoek. Hij zoomde daarbij in op onze rol 'Het is nuttig als directeur om u te laten ondersteunen door de pedagogische begeleiding' en dat zette dingen in beweging.

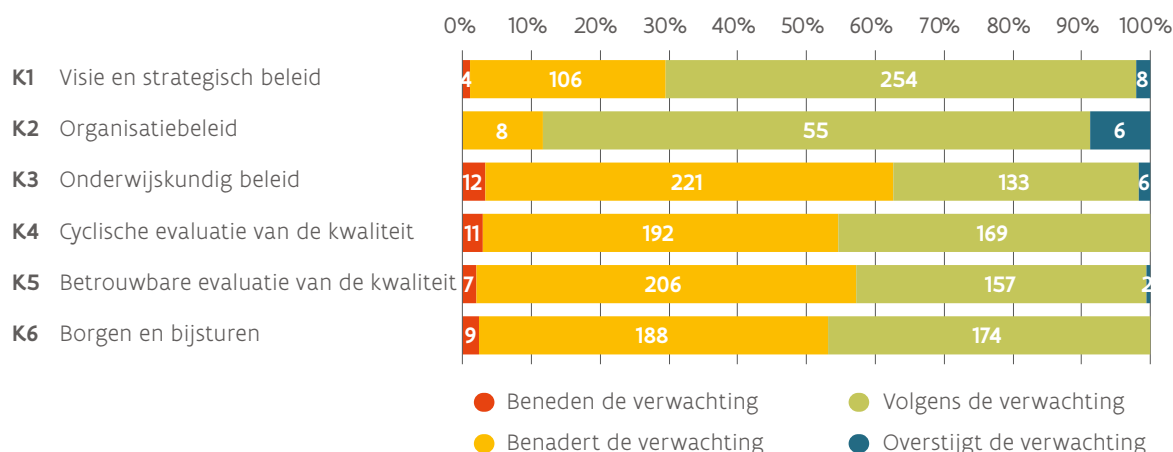
Tussentijdse bezoeken bieden veel kansen voor de pedagogische begeleiding om nadien met de school aan de slag te gaan. Dat we kunnen buigen op een goede kennis van de context van de school, is daarbij een sterkte.

Meer lezen over de tussentijdse bezoeken?
Neem een kijkje in de **Onderwijsspiegel 2025**.

3 IN WELKE MATE ONTWIKKELEN BASISSCHOLEN HUN KWALITEIT?

Figuur 4: Kwaliteitsontwikkeling in het gewoon basisonderwijs (2023-2024).

K1

De visie en het strategisch beleid (70%) voldoet in een ruime meerderheid van de 372 scholen die we doorlichtten.³

K2

Het organisatiebeleid voldoet eveneens in de grote meerderheid (88%) van de 69 basisscholen waar de onderwijsinspectie dit onderzocht.

K3

Het onderwijskundig beleid komt in 63% van de 372 scholen niet tegemoet aan de verwachting. De doorgelichte basisscholen slagen er in wisselende mate in om hun schoolbeleid met duidelijke afspraken en maatregelen vorm te geven tot op de klasvloer.

K4

De cyclische evaluatie van de kwaliteit komt niet tegemoet aan de verwachting in 55% van de scholen. In meer dan één op twee scholen is het een uitdaging om de eigen kwaliteit - verder bouwend op duidelijke doelstellingen - planmatig te evalueren.

K5

De betrouwbare evaluatie van de kwaliteit komt niet tegemoet aan de verwachting in 57% van de scholen. In meer dan de helft van de doorgelichte scholen is het een verbeterpunt om - goed onderbouwd vanuit diverse bronnen en in overleg met de betrokkenen - de eigen kwaliteit te evalueren.

K6

In 53% van de basisscholen gebeurt het borgen en bijsturen van de kwaliteit niet volgens de verwachting. Deze scholen kunnen nog structureler bewaren en verspreiden wat kwaliteitsvol is en systematischer en doelgerichter verbeteracties ontwikkelen voor hun werkpunten.

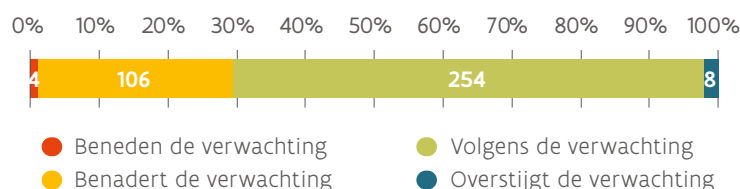
³ In het overzicht met doorlichtingsadviezen zijn enkel de doorlichtingen met juridische consequenties opgenomen. Daarnaast vonden er ook 19 doorlichtingen leerfase plaats waarin nieuwe doorlichtingsscenario's geïntroduceerd werden bij alle actoren. De inschalingen voor de ontwikkelingsschalen en schaalteksten uit deze doorlichtingen leerfase werden wel opgenomen in de analyses.

Wat zien we voor visie en strategisch beleid (K1)?

Onze vaststellingen

In 30% van de 372 doorlichtingen komen de visie en het strategisch beleid niet tegemoet aan de verwachting. In vier van deze scholen blijven deze zelfs beneden de verwachting. In 70% van de doorlichtingen voldoet de vormgeving van de visie en het strategisch beleid aan de verwachting.

Figuur 5: Visie en strategisch beleid (372 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

De meeste scholen slagen erin om een schooleigen visie uit te bouwen die de identiteit en ambities van de school weerspiegelt. Door de visie af te stemmen op de specifieke context en input van de school, zorgen ze ervoor dat deze relevant en toepasbaar is in de dagelijkse schoolpraktijk. Bovendien houden scholen rekening met de geldende regelgeving, waardoor hun visie niet alleen inspirerend, maar ook conform de wettelijke vereisten is. Dit zou een solide basis kunnen zijn voor het onderwijskundig beleid. De meeste scholen slagen erin om hun teamleden actief te betrekken bij het realiseren van de schoolvisie. Zo voelen teamleden zich mee verantwoordelijk voor het verwezenlijken van de visie, wat de betrokkenheid en motivatie binnen het team versterkt.

Wat kan beter?

»»» Visie op leerlingenbegeleiding en gelijke onderwijskansen

Veel scholen hebben een visie op leerlingenbegeleiding, maar maken niet altijd concreet hoe ze kleuters en leerlingen in de verschillende fasen van het zorgcontinuüm willen begeleiden. Hoewel de visie op gelijke onderwijskansen vaak geïntegreerd is in de leerlingenbegeleiding, kunnen schoolteams hun strategische aanpak voor het gelijke onderwijskansenbeleid verbeteren door duidelijke en concrete streefdoelen, indicatoren alsook een tijdspad voorop te stellen vanuit een beginsituatieanalyse en deze regelmatig te evalueren en bij te sturen.

»» Visie gericht op de schoolpraktijk

Voor veel scholen is het een verbeterpunt om bij hun visieontwikkeling concreet in te gaan op verschillende aspecten van de schoolpraktijk, waaronder vormgeving van het onderwijs op de klasvloer voor het kleuter- en lager onderwijs en specifiek voor de verschillende leergebieden. Zo kunnen scholen gericht werken aan deze thema's. Dit helpt om concrete doelen te stellen en op basis daarvan de effecten systematisch te evalueren, onder andere aan de hand van (leerlingen)-resultaten.

»» Strategisch beleid aan de hand van prioriteiten

Scholen kunnen hun strategisch beleid nog versterken door duidelijke prioriteiten te stellen en deze te integreren in een weloverwogen en samenhangend plan. Dit helpt om middelen en inspanningen te richten op de meest urgente en impactvolle gebieden, met concrete doelen en meetbare resultaten binnen een afgebakend tijdspad. Een prioriteitenplanning bevordert de gezamenlijke verantwoordelijkheid en betrokkenheid van het hele schoolteam. Door prioriteiten op (middel)lange termijn te plannen, kunnen scholen een duurzame en consistente aanpak hanteren, met ruimte voor tussentijdse evaluaties en bijstellingen.

Waar zien we grote verschillen tussen scholen?

► Visie bijsturen en verfijnen

Enerzijds zijn er scholen waarbij teams in overleg met verschillende partners hun visie op onderwijskwaliteit actualiseren, op basis van een veranderende context en input. Daardoor weten deze scholen wat ze met hun onderwijs willen bereiken, hoe ze de schoolwerking willen vormgeven en hoe ze de ontwikkeling van hun kleuters en leerlingen willen stimuleren. Anderzijds zijn er scholen die kansen laten liggen om visieontwikkeling (bijsturen en verfijnen) structureel te integreren in hun werking.

► Integratie in de schoolwerking

In sommige scholen is de visie breed en duidelijk zichtbaar in de dagelijkse werking. Dit is niet alleen visueel merkbaar voor leerlingen, ouders en leraren, maar vooral ook in het handelen van de leraren. In veel scholen ontbreekt echter een concrete strategische aanpak om de visie te realiseren, waardoor deze slechts beperkt wordt geïntegreerd in de schoolwerking.

Onze aanbevelingen

1

Versterk het strategisch beleid. Stel samen met het schoolteam duidelijke prioriteiten voorop, met als doel de schooleigen visie te verwezenlijken. Analyseer de huidige schoolwerking om sterke en zwakke punten te identificeren. Formuleer vervolgens duidelijke, haalbare doelen die aansluiten bij de visie van de school. Ontwikkel een plan van aanpak en leg meetbare criteria vast om de voortgang van de doelen te evalueren. Bepaal ook samen op welke manier en op welke momenten er geëvalueerd zal worden.

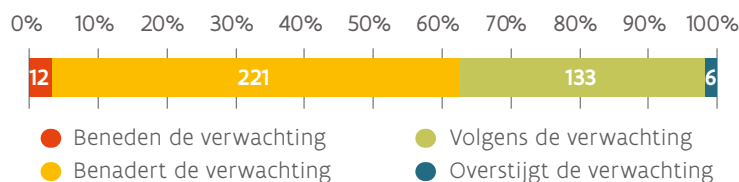

Wat zien we voor het onderwiskundig beleid (K3)?

Onze vaststellingen

In 63% van de 372 doorlichtingen is het onderwiskundig beleid niet volgens de verwachting. In twaalf van deze scholen blijft het onderwiskundig beleid zelfs beneden de verwachting. Iets meer dan een derde (37%) van de scholen realiseert een onderwiskundig beleid dat voldoet aan de verwachting.

Figuur 6: Onderwiskundig beleid (372 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

De meeste scholen leveren waardevolle inspanningen om professionalisering mogelijk te maken. Dit gebeurt vaak via nascholingen en in samenwerking met externe partners. Verder beschikken heel wat scholen over systemen en structuren om maatregelen en afspraken te communiceren en realiseren.

Wat kan beter?

Maatregelen en afspraken

Veel scholen hebben geen maatregelen en afspraken om het onderwijs op de klasvloer en de leerlingenbegeleiding doelgericht en samenhangend aan te sturen. De afspraken zijn vaak niet duidelijk voor alle teamleden, wat leidt tot een onsamenhangende en vrijblijvende aanpak en gebrek aan afstemming.

Ondersteuning en coaching

Scholen kunnen nog groeien in het bieden van doelgerichte ondersteuning en coaching tot op de klasvloer, net zoals in het leren van elkaar en het delen van goede praktijken. Dit is essentieel voor de implementatie van vernieuwingen, het opvolgen van leraren in hun professionele ontwikkeling en het versterken van het onderwijs op de klasvloer.

Planmatige aanpak

Er is behoefte aan een meer planmatige aanpak bij veranderingsprocessen, met voldoende tijd en ondersteuning voor leraren om te komen tot gedragen, schoolbrede afspraken die effect hebben tot op de klasvloer.

Waar zien we grote verschillen tussen scholen?

Focus op leren en onderwijzen

Afspraken zijn vaak vooral organisatorisch van aard. De aandacht voor afspraken die het leren en onderwijzen ondersteunen kan in veel scholen sterker. Een beperkt aantal scholen zet hier sterk op in, en vertrekt daarbij vanuit wetenschappelijk onderbouwde inzichten en de eigen context en ervaring. De mate van verticale samenhang in het onderwijsaanbod varieert sterk tussen scholen. Sommige scholen hebben duidelijke afspraken over de opbouw van doelen en leerinhouden, terwijl bij andere scholen de verticale samenhang in het onderwijsaanbod ontbreekt. Er bestaan grote verschillen in de mate waarin er doelgerichte afspraken en maatregelen zijn op het vlak van differentiatie- en evaluatiepraktijken.

Benutten van personele middelen

De manier waarop scholen hun personele middelen inzetten, verschilt aanzienlijk. Sommige scholen zetten deze middelen doelgericht en planmatig in, met aandacht voor het billijk, transparant en evenwichtig verdelen van taken en verantwoordelijkheden onder de teamleden. Anderen moeten nog stappen zetten in het aanwenden van hun middelen in samenhang met hun visie en strategisch beleid, ook met het oog op gelijke onderwijskansen.

Onze aanbevelingen

1

Maak samen met het team duidelijke afspraken over de aanpak in de klas.

Zorg ervoor dat alle teamleden de afspraken begrijpen en naleven. Bied hierbij voldoende tijd en ondersteuning aan leraren door coaching, klasbezoeken en gerichte nascholingen mogelijk te maken. Evalueer regelmatig de effectiviteit van maatregelen en afspraken en gebruik feedbackmechanismen om bij te sturen waar nodig.

2

Zorg voor doelgerichte professionalisering. Kader professionalisering in een samenhangend plan dat gelinkt is aan de lopende prioriteiten. Hierbij is het essentieel om aandacht te hebben voor een behoefteanalyse op school-, deelteam-, en individueel niveau. Bepaal de gewenste effecten van de professionalisering vooraf en evalueer nadien de impact van de professionalisering op het leren en ontwikkelen van de kleuters en leerlingen.

3

Zet financiële en personele middelen doelgericht in. Zet in op continuïteit en expertise binnen het zorgteam. Evalueer regelmatig of de middelen effectief bijdragen aan het versterken van het onderwijs op de klasvloer, de leerlingenbegeleiding en gelijke onderwijskansen.

4

Zorg voor een duidelijke opbouw van doelen en leerinhouden. Maak afspraken over de verticale samenhang in het onderwijsaanbod.

Deze aanbevelingen zijn gelinkt aan

Visie en strategisch beleid (K1)

Stel samen met het team duidelijke onderwijskundige prioriteiten voorop vanuit de schoolvisie, giet deze in een plan van aanpak en stuur vervolgens bij op basis van evaluatie.

Inzichten uit de praktijk

Inspecteurs aan het woord

Jullie bezochten een school die sterk staat op het vlak van kwaliteitsontwikkeling. Wat viel er op in deze school?

“In deze school wordt er veel overlegd en worden heel wat afspraken gemaakt. Iedereen is betrokken bij het schoolbeleid door diverse overlegstructuren en een open communicatieklimaat. De school vormt zo echt een lerende gemeenschap.”

Wat loopt er goed en waarom?

“De school ontwikkelde een visie die helder stelt hoe zij wil tegemoetkomen aan de kwaliteitsverwachtingen van het referentiekader voor onderwijskwaliteit. Zorg voor elk kind, samenwerkingsverbanden, doelbewust evalueren en leren in dialoog met de werkelijkheid zijn belangrijke punten. Met een strategisch plan zet de school deze visie om in praktijk. De school maakt bewuste keuzes in de organisatie van leerlingenbegeleiding, wat de begeleiding ten goede komt en de professionalisering van het team versterkt.”

Hoe versterkt de school de klaspraktijk en leerlingenbegeleiding?

“De school bevordert innovatie, reflectie en het delen van expertise tussen teamleden om de kwaliteit te verbeteren. Teamleden krijgen regelmatig feedback en worden gestimuleerd om na te denken over hun eigen functioneren en rol daarin. Op basis van grondige analyses, onder meer van het didactisch handelen van leraren, vernieuwt de school voortdurend haar onderwijs op de klasvloer en begeleiding. De school monitort en evalueert voortdurend haar leerlingenbegeleiding, zowel in organisatie als in leerresultaten.”

Hoe zet deze school evaluatie in als motor voor kwaliteitsontwikkeling?

“De evaluatie- en feedbackcultuur zijn de drijvende kracht achter de kwaliteitsontwikkeling van de school. Het hele schoolteam en relevante partners zijn hierbij betrokken. Het schoolteam maakt gretig gebruik van de expertise van teamleraren, zorgleraren en ondersteuners om hun eigen handelen beter af te stemmen en hun knowhow te verbreden.”

Bewuste keuzes

Een lerende cultuur

Evaluatie als motor voor kwaliteitsontwikkeling

4 IN WELKE MATE BIEDEN BASISSCHOLEN KWALITEITSVOL ONDERWIJS OP DE KLASVLOER?

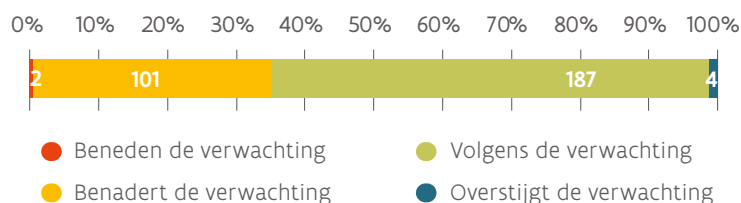
Wat zien we in het kleuteronderwijs?

Leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak (O4)

Onze vaststellingen

In meer dan een derde (35%) van de 294 doorgelichte scholen komt de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor het kleuteronderwijs niet tegemoet aan de verwachting. In twee van deze scholen blijft de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor het kleuteronderwijs zelfs beneden de verwachting. In 65% van de scholen voldoet de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor het kleuteronderwijs.

Figuur 7: Leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak in het kleuteronderwijs (294 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

Kleuterleraren leveren aanzienlijke inspanningen om het leren en ontwikkelen van de kleuters te ondersteunen. Kleuterleraren werken meestal stap voor stap: ze bouwen voort op wat de kleuters al weten en zorgen voor een logische opbouw van het onderwijsaanbod. Kleuterleraren slagen er meestal goed in om hun kleuters te betrekken en te activeren. Ze bieden veel verschillende activiteiten aan, en variëren, verrijken en verbreden spelimpulsen, vooral vanuit een thematische aanpak. Veel kleuterleraren spelen met hun aanpak goed in op de interesses en de leefwereld van de kleuters. Ze zorgen ook voor samenhang tussen de verschillende leerinhouden.

Wat kan beter?

Leerdoelen expliciteren

Kleuterleraren leggen meestal niet duidelijk uit wat de leerdoelen zijn op een manier die kleuters begrijpen.

Incidenteel leren

Het is belangrijk dat kleuterleraren zorgen voor een doelgericht aanbod van leraargestuurde en kindgestuurde activiteiten, dat ze deze plannen op basis van inzichten in de ontwikkeling van kinderen en dat ze daarbij de balans vinden tussen interactieve instructiemomenten, begeleid spel, speelse oefening en vrij spel. Het vormt voor heel wat kleuterleraren een verbeterpunt om kleuters voldoende kansen te bieden tot incidenteel leren vanuit structureel verankerde impulsen in de speelleerhoeken. Speelleerhoeken doelgericht verrijken met impulsen op het vlak van taal en wiskunde, maar ook voor andere leergebieden, stimuleert kleuters om vanuit vrij spel 'als vanzelf' tot leren te komen. Een sterk basisaanbod in deze hoeken, dat gericht is op de ontwikkelingsdoelen en dat geleidelijk wordt opgebouwd over de verschillende kleuterklassen heen, vormt daarvoor het fundament.

Authentieke en realistische materialen

Ondanks de aandacht voor betekenisvolle contexten, vaak vanuit een thematische aanpak, laten kleuterleraren kansen liggen om bij begeleide activiteiten en in de speelleerhoeken te werken met authentieke en realistische basismaterialen.

Taalontwikkeling

Het is belangrijk dat kleuterleraren speel-, leer-, én zorgmomenten aangrijpen als krachtige taalleermomenten. Kleuterleraren gebruiken vaak spontaan voor de kleuters begrijpelijke en verrijkende taal, maar ze kunnen nog bewuster inzetten op kwaliteitsvolle interacties met en tussen kleuters die (alle) kleuters uitnodigen om rijke taal te produceren. Daarnaast besteden kleuterleraren nog niet altijd bewust genoeg aandacht aan hoe ze woordenschat verwerken in hun aanbod. Het gaat dan over het inoefenen van zelfredzaamheidstaal, themataal en instructietaal in betekenisvolle contexten.

Waar zien we grote verschillen tussen schoolteams?

►► Differentiëren en remediëren

De meeste kleuterleraren stellen hoge verwachtingen en houden rekening met de verschillen tussen kleuters. Ze spelen bij begeleide activiteiten spontaan in op de zone van de naaste ontwikkeling. Toch zetten niet alle kleuterleraren differentiatie en remediëring op een structurele manier in. Hierdoor krijgen niet alle kleuters voldoende ondersteuning en uitdaging.

►► Metacognitieve vaardigheden

Sommige kleuterleraren bieden doelgerichte strategieën aan die het leren, het probleemoplossend denken, de zelfregulatie en het sociaal-emotionele handelen bevorderen. Andere kleuterleraren doen dat minder doelgericht, waarbij vooral het gebrek aan focus op probleemoplossend denken opvalt. Daarnaast missen deze schoolteams vaak een gelijkgerichte aanpak voor het kleuteronderwijs.

Onze aanbevelingen

1

Zet in op een **kwaleitsvolle interactie** met en tussen de kleuters via activiteiten die de **taalontwikkeling** en het **probleemoplossend denken** bij de kleuters stimuleren. Voorzie daarvoor in voldoende activiteiten in kleine groepjes, stel geregeld open vragen en zet kleuters aan tot taalrijk spel.

2

Stel **hoge verwachtingen** en speel in op de zone van naaste ontwikkeling. Bouw met het kleuterteam **differentiatie** structureel uit door het aanbod in de speelleerhoeken doelgericht te **verdiepen en te verbreden vanuit de ontwikkelingsbehoeften** van de kleuters.

3

Geef kleuters voldoende kansen om te **exploreren, te experimenteren en onderzoekend te leren**.

4

Speel doelgericht mee met je kleuters. Op die manier kun je inspelen op de interesses van de kleuters, hun spel verdiepen en verrijken en hen uitdagen om hun denken te verwoorden. Zo stimuleer je de taalontwikkeling en de zelfsturing van de kleuters en heb je de gelegenheid om de kleuters gericht te observeren en feedback te geven.

5

Benut routine- en zorgmomenten als leermomenten en beperk wachttijden.

Deze aanbevelingen zijn gelinkt aan

Visie en strategisch beleid (K1)

Geef het kleuteronderwijs vorm vanuit een heldere en gedragen visie.

Inzichten uit de praktijk

Inspecteurs aan het woord

Julie bezochten een school waar de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor het kleuteronderwijs de verwachting overstijgt. Wat viel er op in deze school?

“In deze school viel op hoe de leraren het leren en ontwikkelen van de kleuters op een doelgerichte en doordachte manier ondersteunen. Ze wisselen gerichte instructies af met begeleide en zelfstandige leeractiviteiten en routineactiviteiten. De inbreng en actieve betrokkenheid van de kleuters staan hierbij centraal.”

Waar zetten de leraren concreet op in?

“De leraren in deze school besteden veel aandacht aan taalvaardigheid en wiskunde, in samenhang met andere leergebieden. Ze zorgen voor een taalontwikkeland aanbod en gaan positief om met de talige diversiteit van de kleuters. Dit doen ze vanuit een breed gedragen schoolvisie en met een onderbouwde woordenschatdidactiek die veel visuele ondersteuning biedt. Dankzij een goed basisaanbod en doelgericht verrijkte hoeken krijgen kleuters veel kansen om te experimenteren met concrete materialen en rekenhandelingen al doende te ervaren. De leraren bieden authentieke en betekenisvolle uitdagingen waarop kleuters enthousiast reageren en besteden ook specifieke aandacht aan motorische vaardigheden.”

Wat maakt dat het goed loopt in deze school?

“Er zijn verschillende factoren die ertoe bijdragen dat het goed loopt in deze school. Ten eerste heeft het schoolteam een heldere visie op onderwijs en weet ze hoe ze de ontwikkeling van de kleuters en leerlingen wil stimuleren. Deze visie is gebaseerd op data over de school en geeft richting aan het onderwijs op de klasvloer, met veel aandacht voor de overgang van kleuter- naar lager onderwijs. De uitvoering van deze visie gebeurt systematisch en doordacht.”

En hoe dragen de leraren in de school bij aan deze visie?

“De school investeert volop in de professionele groei van leraren met hulp van deskundigen, wat leidt tot een sterk onderwijs op de klasvloer. Leraren hebben regelmatig overleg om didactische inzichten te verdiepen, afspraken te maken en samen te reflecteren. Het beleids- en ondersteuningsteam volgt de gemaakte afspraken op en coacht de leraren in de klas.”

Hoe evalueert deze school haar kwaliteit?

“De school evalueert haar kwaliteit doelgericht en gebruikt daarbij wetenschappelijke literatuur en de input van relevante partners. Het schoolteam analyseert de resultaten en effecten bij hun leerlingen grondig. Het schoolteam weet wat de sterke punten en werkpunten zijn op basis van deze evaluaties.”

**Taal als motor
binnen een
breed aanbod**

**Een heldere en
richtinggevende
visie**

**Focus op
professionele
ontwikkeling**

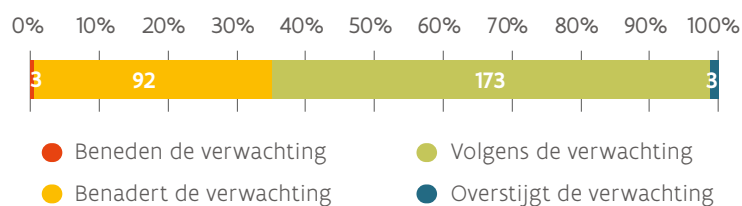
**Gerichte
evaluatie van
kwaliteit**

Kleuterobservatie en -evaluatie (O7)

Onze vaststellingen

In meer dan een derde (35%) van de 271 onderzoeken komt de kleuterobservatie en -evaluatie niet tegemoet aan de verwachting. In drie van deze scholen blijft de kleuterobservatie en -evaluatie zelfs beneden de verwachting. In 65% van de scholen voldoet de kleuterobservatie en -evaluatie.

Figuur 8: Kleuterobservatie en -evaluatie (271 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

Kleuterleraren stemmen hun observaties en evaluaties meestal af op de ontwikkelingsdoelen en hun onderwijsaanbod. Kleuterleraren spannen zich in om de cirkel rond te maken en het onderwijsleerproces af te stemmen op hun observatie- en evaluatiegegevens. Ze doen waardevolle inspanningen om de doelen van kleuters te monitoren en te evalueren, zodat de kleuters op basis van deze evaluaties kunnen groeien.

Wat kan beter?

Harmonische vorming

Heel wat kleuterleraren richten hun observaties en evaluaties niet altijd evenwichtig op doelen uit alle domeinen waardoor de harmonische vorming van de kleuters minder in beeld komt.

Verticale samenhang

Door gebrek aan afstemming over de kleuterjaren heen ontbreekt een verticale samenhang.

Transparantie

Kleuterobservaties en -evaluaties missen transparantie vanuit een gebrek aan objectieve en eenduidige beoordelingscriteria.

Waar zien we grote verschillen tussen schoolteams?

► Doelgerichtheid

In scholen waarbij de kleuterobservatie en -evaluatie tegemoetkomt aan de verwachting is de doelgerichtheid van de observaties- en evaluaties sterker. Deze kleuterleraren richten zich bij de observatie en evaluatie op een aantal doelen die ze in de focus plaatsen en niet enkel op de aangeboden activiteit.

Onze aanbevelingen

1

Zorg voor een **verticale samenhang** in de kleuterobservatie en -evaluatie met heldere afspraken om een schooleigen observatiesysteem te realiseren op basis van duidelijke leerlijnen.

2

Gebruik **eenduidige beoordelingscriteria** om transparant en betrouwbaar te evalueren.

3

Plaats enkele specifieke **doelen in de focus** tijdens observaties om gericht te observeren en te evalueren.

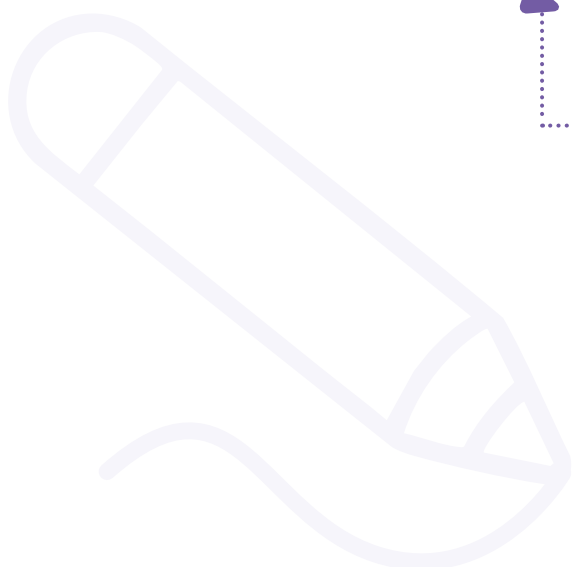
4

Zorg voor een efficiënte, effectieve en functionele observatie en evaluatie om de **harmonische ontwikkeling van elke kleuter** over de jaren heen in beeld te krijgen.

Deze aanbevelingen zijn gelinkt aan

Onderwijskundig beleid (K3)

Maak afspraken tot op de klasvloer over de vormgeving van de kleuterobservatie en -evaluatie.

Inzichten uit de praktijk

Inspecteurs aan het woord

Jullie bezochten een school waar de kleuterobservatie en -evaluatie de verwachting overstijgt. Wat viel er op in deze school?

“De kleuterleraren in deze school letten continu op het welbevinden, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de talenten van alle kleuters. Hun observaties en evaluaties zijn onderdeel van het leerproces en sluiten aan bij de ontwikkelingsdoelen. Ze brengen de harmonische ontwikkeling van de kleuter breed in beeld.”

Welke keuzes maakt de school bij de evaluatie bij de kleuters?

“De kleuterleraren observeren de doelen waarop ze focussen gericht en koppelen ze aan een eigen observatiesysteem via “need-to-knows”. De aandacht voor de verticale samenhang in het aanbod en de observaties, is een sterke praktijk. De kleuterleraren gebruiken een digitaal systeem met afgesproken criteria voor hun observaties en evaluaties binnen de ontwikkelingsdomeinen. Hierdoor zijn hun evaluaties duidelijk, breed en betrouwbaar.”

“De kleuterleraren in deze school betrekken de kleuters bij de evaluatie. Mooie voorbeelden hiervan zijn het doelenbord, zelfevaluaties in de kring en reflecties met de kleuters op het einde van de dag en na het afronden van een project.”

**Breed beeld
van de ontwikkeling
van de kleuters**

**Doelgerichte
observaties**

**Betrekken
van de kleuters
bij de evaluatie**

Wat vinden de experts?

Welke mogelijke verklaringen zien experts voor de vaststellingen?
Welke hefboomen en barrières zijn er volgens hen in het onderwijsveld?

Over het onderwijs op de klasvloer

Ruimte voor onderzoek en experiment

Kleuters hebben tijd nodig om te exploreren. Natuurlijk is dat niet hetzelfde als kleuters gewoon hun gang laten gaan. Door in te spelen op wat kleuters willen onderzoeken en hen te laten vertellen wat ze hebben ontdekt, ontstaan er meteen rijke taalkansen.

De ontwikkeling van de kleuters als richtsnoer

Het thematisch verrijken van speelleerhoeken nodigt niet automatisch uit tot leren of rijke taal. Je moet altijd de doelen in gedachten houden: verbreed en verdiep je aanbod in de hoeken doelgericht op basis van wat je wil dat kleuters leren. Het gaat niet over het mooi aankleden van hoeken, maar over nadenken welk spel je wil stimuleren en op welke doelen je wil inzetten. Daarvoor moeten kleuterleraren de ontwikkelingsdoelen goed in de vingers hebben en de doelen gericht selecteren met de ontwikkeling van de kleuters voor ogen. Welke ontwikkeling wil je zien bij de kleuters, en in welke volgorde lopen de stappen daarnaartoe? Dit ontwikkelingspsychologische inzicht is essentieel voor goed kleuteronderwijs en het gericht differentiëren in de hoeken.

Aandacht voor complexe vaardigheden

Het is belangrijk dat kleuters een rijk scala van leerervaringen krijgen zodat hun kennis van de wereld verbreedt en hun woordenschat rijker wordt. Authentieke contexten helpen om in te zetten op meer uitdagende vaardigheden. Het is een valkuil om alleen op basisvaardigheden te focussen. Begeleide activiteiten moeten niet te eng zijn en zich bijvoorbeeld niet alleen richten op klein-motorische doelen.

Wat wil je in beeld krijgen met de observatie en evaluatie en wat wil je met de resultaten doen?

Door samen na te denken over de doelstellingen die je met de observaties en evaluatie beoogt en van daaruit de observaties en evaluatie vorm te geven, bevordert je de ontwikkeling van de kleuters optimaal. Kies je observatie- of evaluatiemethode rekening houdend met de context en het doel dat je nastreeft. Een goede start is het werken met leerlijnen en gerichte observaties. Soms kunnen gesprekken met ouders⁴ of kleuters, of het maken van foto's met bijhorende verhalen, een goede keuze zijn om de ontwikkeling van kleuters in beeld te brengen.

4 Met de term 'ouders' verwijzen we naar alle opvoedingsverantwoordelijken.

Over wat betrokken actoren kunnen doen

Kleuteronderwijs als fundament

Kleuterleraren leggen de fundamenten voor de verdere ontwikkeling en het leren van kleuters. Daarvoor is heel wat expertise noodzakelijk: rond taalontwikkelen onderwijs, omgaan met diversiteit, ontwikkelingspsychologie ... Kleuterleraren verdienen daarvoor de nodige maatschappelijke waardering. Tegelijkertijd betekent het dat een sterke opleiding nodig is. Eens op de klasvloer blijft de nood aan professionalisering bestaan. Kleuterleraren hebben behoefte aan concrete tips over hoe ze het moeten aanpakken in de context van hún klas en de daarin aanwezige diversiteit. Kleuterleraren vinden niet altijd de weg naar praktijkgerichte literatuur. De drempel bij leraren om beschikbare materialen te gebruiken is soms ook hoog. Het is bovendien belangrijk dat leraren geen losse elementen uit de bronnen gaan oppikken, maar zich het achterliggende kader eigen maken, daar moet op ingezet worden.

Kwaliteitsvolle observatie- en evaluatie-instrumenten

Observeren en evalueren in het kleuteronderwijs is een complex verhaal dat zeer veel expertise vraagt. Objectiviteit in de observaties krijgen is een uitdaging die veel vaardigheid, training en opleiding vergt. Actoren zoals de overheid en de pedagogische begeleiding kunnen kleuterteams nog meer ondersteunen in het creëren van een verticale lijn hierin, ook door kwaliteitsvolle observatie- en evaluatie-instrumenten ter beschikking te stellen, die gebruik maken van eenduidige beoordelingscriteria. Die instrumenten moeten wel voldoende vrijheid blijven bieden aan scholen om zelf accenten te leggen vanuit hun visie.

Ondersteunende rol van directies

Schooldirecties hebben niet altijd voldoende aandacht voor de kleuterafdeling; met name voor de ontwikkeling van een visie op goed kleuteronderwijs gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en het binnenbrengen van de nodige expertise daarvoor. Ze missen hier de knowhow en de tijd vaak voor en voelen de urgentie hiervan niet altijd voldoende. Professionalisering van directies en hen versterken in hun ondersteunende rol naar schoolteams toe op pedagogisch-didactisch vlak is aan de orde. Er is ook nood aan ruimte voor professionalisering in de opdracht van zowel kleuterleraren als directies.

Lerende cultuur

Samen onderwijs maken is de sleutel: onderwijs is te complex geworden om alleen te doen. Teamteaching hoeft daarop niet altijd het antwoord te zijn, maar als team samen aan de slag gaan is een must. Schoolteams moeten de handen in elkaar slaan om op het schoolbrede niveau na te denken over de pedagogisch-didactische aanpak en de rol van elke leraar daarin. Een professionele leergemeenschap creëren binnen een school vormt een hefboom om het competentiegevoel van leraren te verhogen. We moeten scholen ondersteunen om een lerende cultuur te installeren: waar willen we samen naartoe en waarom?

Professionele expertise van leraren erkennen

De dialoog aangaan met de leraar als deskundige, de leraar benaderen als iemand die weet waar hij of zij mee bezig is, zorgt ervoor dat leraren sensitiever en responsiever gaan reageren. Veranderingsmanagement moet ook inzetten op onderliggende overtuigingen van leraren en de waarom-vraag niet overslaan. Als we niet willen dat leraren louter uitvoerders zijn, moeten we ervoor zorgen dat ze gaan vertrouwen op hun eigen kunnen. Het is belangrijk om de professionele expertise van leraren te erkennen en aan te vullen met bevindingen uit onderzoek, data ... We moeten inzetten op het reflectief vermogen van schoolteams. Divers samengestelde teams bieden kansen, bijvoorbeeld om de datageletterdheid van scholen te versterken.

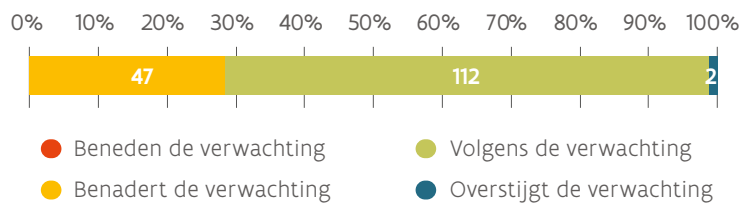
Wat zien we voor Nederlands in het lager onderwijs?

Leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak (O4)

Onze vaststellingen

In 29% van de 161 doorlichtingen komt de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak binnen het leergebied Nederlands niet tegemoet aan de verwachting. In 71% van de doorlichtingen voldoet de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor Nederlands.

Figuur 9: Leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor Nederlands (161 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

In het algemeen ondersteunen de leraren het leren en ontwikkelen van leerlingen binnen het leergebied Nederlands. Stap voor stap sluiten ze aan bij de voorkennis en de leefwereld van de leerlingen. Ze gebruiken daarbij werk- en groeperingsvormen die leerlingen aanzetten tot samenwerken en interactie. Daarnaast zetten leraren in de doorgelichte scholen vaak in op leesonderwijs. Concreet gaan heel wat schoolteams aan de slag met initiatieven en projecten die gericht zijn op het verbeteren van zowel technisch als begrijpend lezen.

Wat kan beter?

Graduele opbouw van taalstrategieën

Het is voor veel leraren een groeikans om doelgericht strategieën aan te leren voor de domeinen spreken, luisteren, schrijven en (begrijpend) lezen. Hierbij zoeken schoolteams vaak naar een verticale samenhang en graduele opbouw van deze strategieën over de leeftijdsgroepen heen. Concreet gaat het dan over het geleidelijk begeleiden van leerlingen naar het zelfstandig inzetten van strategieën zoals het verkennen van het doel van een (luister-, lees-, spreek- of schrijftaak, het leggen van linken met de eigen voorkennis, het afstemmen van de gekozen aanpak op het doel en tot slot het beoordelen van het resultaat.

▷▷ Differentiëren en remediëren

De bezochte schoolteams zoeken nog naar effectieve manieren om te differentiëren en te remediëren binnen de brede basiszorg. Hierdoor laten veel leraren momenteel kansen liggen om de leertijd voor elke leerling optimaal te benutten. Differentiatie en remediëring richten zich vaak vooral op technische aspecten van taalontwikkeling, zoals technisch lezen en spelling. De mate waarin er wordt ingezet op differentiatie en remediëring voor begrijpend lezen verschilt van school tot school. Andere domeinen, zoals spreken, luisteren en (creatief) schrijven, komen beperkt aan bod bij de differentiatie en remediëring. Dit maakt het moeilijk om een geïntegreerde benadering te realiseren, die zowel de technische als de expressieve en communicatieve aspecten van taalontwikkeling omvat.

▷▷ Aandacht voor metacognitieve vaardigheden

Hoewel leraren hun leerlingen steeds meer laten reflecteren over hun leerproces, ontbreken vaak nog doelgerichte strategieën die het leren, het probleemoplossend denken en de zelfregulatie bevorderen.

Waar zien we grote verschillen tussen schoolteams?

▷▷ Activerende en taalontwikkende aanpak

Er zijn grote verschillen in de mate waarin schoolteams leerlingen kansen bieden om taal in te oefenen in betekenisvolle contexten. Zo zetten sommige leraren al sterk doelbewust in op het creëren van extra spreekkansen, terwijl andere hier minder ruimte voor maken. Sommige leraren kunnen ook nog meer taalsteun bieden (structuur, ondersteunende visuele voorstellingen, leggen van linken met voorkennis ...) die afgestemd is op de noden van de leerlingen.

▷▷ Een krachtige leeromgeving voor spreken, luisteren en schrijven

Schoolteams verschillen in de mate waarin ze aandacht hebben voor spreek-, luister- en schrijfonderwijs. In een aantal scholen wint het gebruik van authentieke en realistische contexten om spreek-, luister- en schrijfvaardigheid te oefenen aan belang.

▷▷ Totaalaanpak voor Nederlands

Een totaalaanpak voor Nederlands in het basisonderwijs omvat de integratie van taalvaardigheden zoals lezen, schrijven, spreken en luisteren in alle leergebieden, ondersteund door interactieve en betekenisvolle activiteiten die aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen en een kennisrijk curriculum. Een aantal schoolteams zetten vanuit een totaalaanpak in op enkele prioriteiten en koppelen daar vernieuwingstrajecten aan, maar de meeste teams slagen hier nog niet in.

Onze aanbevelingen

1

Verfijn de beeldvorming om de aanpak goed te kunnen afstemmen op de talige noden en behoeften van alle leerlingen. Differentieer daarbij door de instructie- en verwerkingstijd aan te passen aan de individuele behoeften van je leerlingen. Zorg voor gerichte remediërende interventies voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

2

Zorg voor een **geleidelijke opbouw van taalvaardigheden** over de leerjaren heen. Stroomlijn initiatieven om het taalonderwijs te versterken en zorg voor samenhang tussen verschillende klassen en afdelingen.

3

Gebruik doelgerichte **taalstrategieën** en modelleer deze voor de leerlingen (verwoord als leraar hoe je nadenkt, problemen oplost en strategieën toepast bij het lezen, luisteren, schrijven en spreken). Integreer hierbij zowel strategieën voor lezen, schrijven, luisteren als spreken in de lessen.

4

Stimuleer leerlingen om te reflecteren op hun eigen leerproces en bied strategieën aan die de **zelfregulatie** bevorderen.

5

Maak van de beschikbare tijd 'echte **leertijd**' door wachttijden te minimaliseren en alle leerlingen actief aan te zetten tot nadenken en leren.

Deze aanbevelingen zijn gelinkt aan

Onderwijskundig beleid (K3)

Maak afspraken tot op de klasvloer over de vormgeving van het onderwijs.

Inzichten uit de praktijk

Inspecteurs aan het woord

Jullie bezochten een school waar de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor Nederlands de verwachting overstijgt. Wat viel er op in deze school?

“De leraren van deze school geven het taalbeleid en het onderwijs op de klasvloer voor Nederlands knap vorm. Boeken met rijke teksten, die nauw aansluiten bij de leefwereld en interesses van de leerlingen, vormen er de basis voor het aanbod. Stap voor stap lezen ze het boek met toenemende diepgang op tekst-, zins-, woord- en klankniveau, terwijl ze op een betekenisvolle manier werken aan de doelen voor lezen, schrijven, luisteren en spreken. De leraren bieden instructietaal herhaald aan, leggen strategieën duidelijk uit, doen voor hoe je ze inzet en bouwen de begeleiding geleidelijk af. Zo leren de leerlingen zelfstandig taal te gebruiken en de geleerde vaardigheden ook in andere leergebieden toe te passen. Door taal de hele dag centraal te stellen, zorgen de leraren voor veel leertijd, wat ook te zien is in de goede taalproducten van de leerlingen, zoals voor creatief schrijven.”

“Het beleid voor anderstalige nieuwkomers is krachtig uitgewerkt in deze school: een warm welkom, gerichte taalondersteuning en persoonlijke begeleiding zorgen ervoor dat deze leerlingen zich snel thuis voelen en goed integreren in de klas. De aanpak voor anderstalige nieuwkomers is gedeeltelijk ingebed in de klaswerking en versterkt zo het onderwijs op de klasvloer.”

Wat zijn de belangrijkste succesfactoren die daaraan bijdragen?

“De school heeft een eigen visie ontwikkeld, inclusief een visie op leerlingenbegeleiding en de opvang van anderstalige nieuwkomers. Deze visie is afgestemd op de behoeften en context van de school en wordt breed gedragen door het kleine, stabiele schoolteam. Teamleden voelen zich samen verantwoordelijk voor vernieuwingen in het onderwijs en werken als een hechte leergemeenschap. De school werkt samen met verschillende partners om haar werking te verbeteren en communiceert duidelijk met alle betrokkenen, met speciale aandacht voor kwetsbare ouders.”

Hoe zorgt het schoolteam voor een krachtige leeromgeving?

“De school heeft duidelijke maatregelen en afspraken om een goed onderwijskundig beleid te realiseren en ondersteunt teamleden bij het creëren van een krachtige leeromgeving. Een voorbeeld hiervan is het coachen in de klas van een aanpak voor begrijpend luisteren in de kleuterklassen en creatief schrijven in de lagere klassen. De school evalueert haar kwaliteit doelgericht, gebruikt de resultaten om verbeteringen door te voeren en leert van de (gevalideerde) toetsen om zowel het kleuter- als het lager onderwijs te verbeteren.”

Samen voor een krachtig taalonderwijs

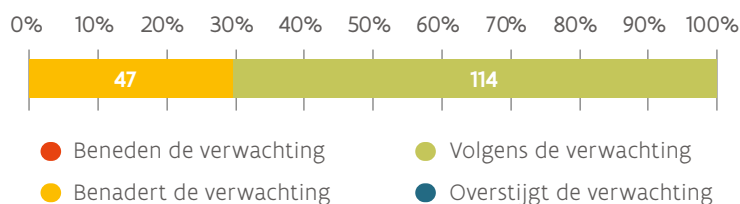
De school als professionele leergemeenschap

Leerlingenevaluatie (O7)

Onze vaststellingen

In 29% van de 161 doorlichtingen komt de leerlingenevaluatie voor het leergebied Nederlands niet tegemoet aan de verwachting. Bijna één op de drie scholen is dus nog op zoek naar een effectieve invulling van de leerlingenevaluatie voor Nederlands. In 71% van de doorlichtingen voldoet de leerlingenevaluatie.

Figuur 10: Leerlingenevaluatie voor Nederlands (161 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

Scholen leveren aanzienlijke inspanningen om de evaluatie op een waardevolle manier vorm te geven. De leerlingenevaluatie voor het leergebied Nederlands maakt in de meeste onderzoeken deel uit van het dagelijkse onderwijsleerproces. Als blijkt dat iets nog niet verworven is, hernemen leraren dit tijdens een volgende les. Op die manier proberen de leraren hun onderwijsleerproces af te stemmen op observatie- en evaluatiegegevens. Veel schoolteams gebruiken bovendien objectieve en eenduidige beoordelingscriteria voor spelling, begrijpend lezen, taalbeschouwing en technisch lezen. Dit draagt bij aan een transparante en betrouwbare evaluatie van deze deeldomeinen.

Wat kan beter?

»» Afstemming op het gevalideerd doelenkader

Leraren laten kansen liggen om de domeinen spreken, luisteren en creatief schrijven systematisch te evalueren. Ze kunnen deze evaluatie nog sterker afstemmen op de eindtermen.

»» Transparante evaluatie

Hoewel de evaluatie van technische taalvaardigheden zoals spelling en technisch lezen doorgaans transparant en betrouwbaar is, geldt dit minder voor de evaluatie van spreek-, luister- en schrijfvaardigheden. Voor deze vaardigheden gebruiken veel leraren in beperkte mate objectieve en eenduidige beoordelingscriteria. Het is een werkpunt om de evaluatie aan de hand van afgesproken observatie- en beoordelingscriteria te stroomlijnen.

Waar zien we grote verschillen tussen scholen?

►► Leerlingenbetrokkenheid

De mate waarin leraren de leerlingen actief betrekken bij het evaluatieproces verschilt per schoolteam. Sommige schoolteams stimuleren zelf- en peerevaluaties actief, terwijl andere dit in mindere mate of helemaal niet doen.

►► Analyseren en gebruiken van evaluatiegegevens

Er is variatie in hoe effectief leraren evaluatiegegevens analyseren en benutten om het onderwijsleerproces af te stemmen op de behoeften van de leerlingen.

Onze aanbevelingen

1

Stel als team voor elk domein (spreken, luisteren, creatief schrijven) concrete en objectieve **beoordelingscriteria** op. Zorg ervoor dat deze criteria voor alle leerlingen transparant zijn.

2

Betrek leerlingen actief bij de evaluatie: laat hen reflecteren en hun eigen prestaties beoordelen. Dit vergroot hun zelfreflectie en verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces.

3

Versterk de verticale samenhang over de jaren heen in de leerlingenevaluatie. **Volg de evolutie van de leerlingen** doorlopend en consistent op, zodat er een duidelijk beeld ontstaat van hun ontwikkeling op lange termijn. Zo kunnen leraren beter inspelen op de individuele leerbehoeften van leerlingen en gerichte ondersteuning bieden om hun leerprestaties te verbeteren.

Deze aanbevelingen zijn gelinkt aan

Onderwijskundig beleid (K3)

Maak afspraken tot op de klasvloer over de vormgeving van de leerlingenevaluatie.

Wat vinden de experts?

Welke mogelijke verklaringen zien experts voor de vaststellingen?
Welke hefboomen en barrières zijn er volgens hen in het onderwijsveld?

Over het onderwijs op de klasvloer

Niet of/of maar en/en: inzetten op transfer

Een gecombineerde aanpak van lezen, spreken, luisteren en schrijven maakt het leren sterker. Het is belangrijk om de verbinding tussen deze vaardigheden te stimuleren. Leraren moeten begrijpen hoe de vaardigheden elkaar kunnen versterken. Begrijpend lezen geeft bijvoorbeeld kansen om te oefenen met spreken en schrijven. Bij interactief voorlezen komen spreken en luisteren duidelijk naar voren, en onderzoek toont aan dat dit de integratie van de verschillende vaardigheden bevordert. Drama kan ook een goed middel zijn om verschillende vaardigheden te oefenen en leerlingen enthousiast te maken voor taal.

Taal verbindt

Scholen richten zich vaak slechts op bepaalde aspecten van taalonderwijs, zoals technisch lezen, en nemen initiatieven om lezen te bevorderen, zonder aandacht voor het grotere geheel. Het is goed om specifieke zaken zoals handschrift en spelling te verbeteren, maar dit moet binnen een bredere aanpak passen. Taal moet een centrale rol spelen in de hele school, als verbindende kracht. Taal is immers dé motor om de wereld van de kinderen te vergroten en kennis en vaardigheden op te doen. Het culturele aspect is hierbij belangrijk. Rijke teksten, kinder- en jeugdliteratuur, en drama kunnen grondstoffen vormen voor goed taalonderwijs. Taalonderwijs moet kinderen helpen om zich uit te drukken, te discussiëren over actuele onderwerpen en taal te gebruiken in het dagelijks leven.

Waar willen we naartoe en welke stappen moeten we daarvoor zetten?

Een geïntegreerde aanpak vraagt dat schoolteams samen aan de slag gaan en leerlijnen uitzetten. Handleidingen zetten soms een rem op het denken van leraren omdat ze zodanig kant-en-klaar zijn uitgeschreven. Het is belangrijk dat doelen, instructie en evaluatie op elkaar afgestemd zijn voor een krachtige leeromgeving, en dat met aandacht voor de samenhang over de leerjaren heen. Goed nadenken over welke luister-, schrijf-, spreek- of leesdoelen je tijdens de les wil bereiken en deze duidelijk uitleggen aan de leerlingen is het startpunt.

Krachtig taalonderwijs

Leraren zetten vaak te weinig in op preventief, didactisch sterk taalonderwijs. Een ondersteuningsmodel met een krachtige leeromgeving als basis, aangevuld met extra hulp voor leerlingen die dat nodig hebben, is een goede vertrekbasis.

In het kleuteronderwijs bewust inzetten op de mondelinge taalvaardigheden en op het fonemisch bewustzijn (met zo nodig een intensievere aanpak voor kleuters die moeite hebben met het verbinden van klanken en letters) legt een goeie basis voor het eerste leerjaar. Leerlingen leeftijdsoverschrijdend aan peer tutoring laten doen, kan erg motiverend zijn en ook mooie kansen bieden om de taalontwikkeling te stimuleren.

Leerlingen stap voor stap leren schrijven

Voor schrijven worden leerlingen vaak losgelaten. Leraren zijn te weinig op de hoogte welke hefbomen ze kunnen inzetten om leerlingen te leren schrijven. Schrijven is een vaardigheid die traag evolueert, die veel tijd nodig heeft om te groeien. Laat zien hoe je een goed verhaal kan vormgeven, bespreek voorbeelden en laat de leerlingen daarna zelf schrijven. Feedback geven en leerlingen coachen, bijvoorbeeld door middel van een portfolio, is belangrijker dan steeds toetsen.

Over wat betrokken actoren kunnen doen

Nood aan concrete handvaten

Er leven bij onderwijsprofessionals veel vragen over de praktijk: taalontwikkeling, zelfregulatie, differentiëren en remediëren, leerlijnen, de componenten van begrijpend lezen, hoe de domeinen elkaar kunnen versterken. Schoolteams kunnen zich te weinig vasthaken aan kaders om goede acties te kiezen en goed uit te voeren. Leraren missen handvaten om richting de eindtermen te werken. Richtlijnen formuleren voor leraren rekening houdend met het taalontwikkelingsproces van de kinderen zou een meerwaarde zijn, maar deze moeten geen dwingend karakter hebben. Niet voor alle domeinen van Nederlands is er evenveel vakdidactische kennis beschikbaar. Onderzoek naar schrijven en spreken is bijvoorbeeld eerder schaars en dat maakt het moeilijk om leraren gerichte handvaten te bieden.

Als je leraren vraagt waar ze de meeste info vinden om kinderen verder te helpen, dan zeggen ze vaak: 'Bij de leerlingen zelf.' Toch betrekken leraren leerlingen niet altijd bij de evaluatie, vaak omdat ze niet goed weten wat en hoe. Ook bij de leerlingenevaluatie zijn handvaten, kleine tips, instrumenten, voorbeelden van rubrics, manieren hoe je peerfeedback kan organiseren welkom.

Welke acties helpen ons vooruit om een betere leraar, een betere school te worden en de ontwikkeling van de leerlingen te versterken?

Zelfs als scholen al tot een verfijnde beeldvorming komen, is het moeilijk om effectieve acties te kiezen voor een sterker taalonderwijs. Leraren missen vaak kaders of kennis over kwaliteitsvol taalonderwijs om kwaliteitsvolle keuzes te maken en deze goed uit te voeren.

Bouwstenen voor een schoolbrede aanpak zijn: een goed zicht op je leerlingenpubliek en op wat er al goed loopt op school of wat er beter kan, toegang tot wetenschappelijke inzichten/kaders die houvast bieden en tijd en ruimte voor visie-ontwikkeling en reflectie binnen de school.

Een gemeenschappelijke taal

Competentieversterking is nodig van in de lerarenopleiding tot op de klasvloer. We moeten met veel meer mensen dezelfde taal spreken (vanuit de onderwijsinspectie, pedagogische begeleidingsdiensten, leersteuncentra, lerarenopleidingen, schoolteams ...).

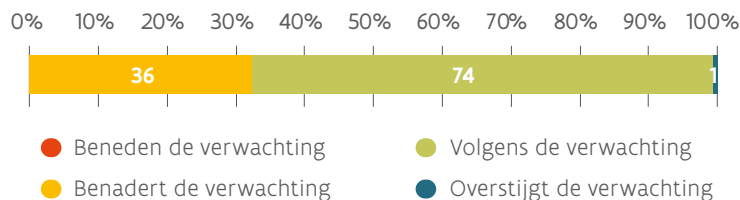
Wat zien we voor wiskunde in het lager onderwijs?

Leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak (O4)

Onze vaststellingen

In 32% van de 111 doorlichtingen komt de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor het leergebied wiskunde niet tegemoet aan de verwachting. Bijna één op de drie scholen is dus nog op zoek naar een effectieve invulling van de aanpak voor wiskunde. In 68% van de doorlichtingen voldoet de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak aan de verwachting.

Figuur 11: Leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor wiskunde (111 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

Een groot aantal leraren sluit aan bij de voorkennis van de leerlingen. Leraren maken gebruik van authentieke en realistische contexten en spelen zo in op de interesses en de leefwereld van de leerlingen. Uit de doorlichtingen blijkt bovendien dat heel wat leraren zich inspinnen om de tijd om te leren te maximaliseren.

Wat kan beter?

▶▶▶ Activerende aanpak

Leraren laten kansen liggen om werk- en groeperingsvormen te gebruiken die leerlingen aanzetten tot samenwerking en interactie tijdens de wiskundeles. Leerlingen krijgen daarnaast weinig kansen om hun denkprocessen te verwoorden.

▶▶▶ Kwaliteitsvolle instructie

Leraren kunnen hun instructie versterken door deze stapsgewijs op te bouwen. Bij de opbouw van de instructie moet er bewust aandacht zijn voor het concreet motorisch handelen, het redeneren met schematische denkmodellen en het abstract redeneren. Leraren kunnen nog meer doordacht schakelen tussen concrete materialen en abstracte voorstellingswijzen. Leraren kunnen bovendien meer systematisch hun denkprocessen verwoorden bij het oplossen van een probleem (modelleren). Leraren kunnen daarnaast nog doelgerichter inzetten op automatisatie, dat net als inzicht een essentieel element is om goed te kunnen rekenen.

»» Differentiatie

Leraren kunnen de differentiatie in wiskunde-instructie kwaliteitsvoller vormgeven, bijvoorbeeld door bij leerlingen die nood hebben aan verlengde instructie ook voldoende in te zetten op het zelfstandig handelen of door voor sterke rekenaars ook voldoende aan te sturen. Leraren die verlengde instructie geven aan leerlingen die daar nood aan hebben, besteden er vaak te weinig aandacht aan om waar nodig stappen terug te zetten (door gebruik van manipuleerbare leermiddelen, schema's ...) zodat de leerlingen beter tot inzichten komen.

»» Taalontwikkellende aanpak

Veel leraren benutten de kansen om expliciet aandacht te besteden aan wiskundetaal nog te weinig. Taal is essentieel voor het begrijpen, communiceren en toepassen van wiskundige concepten. Hoewel heel wat leraren al taalsteun bieden, blijft een kritische reflectie over een meer taalontwikkellende aanpak een aandachtspunt.

»» Metacognitieve vaardigheden

In een groot deel van de schoolteams laten leraren kansen liggen om doelgerichte strategieën aan te bieden die het leren, het probleemoplossend denken, de zelfregulatie en het sociaal-emotioneel handelen bevorderen. Leraren kunnen hun leerlingen bovendien sterker stimuleren om regelmatig te reflecteren over hun leerproces.

Waar zien we grote verschillen tussen schoolteams?

» Remediëren in wiskunde

De mate waarin leraren hoge verwachtingen stellen voor alle leerlingen varieert. Hoewel al heel wat leraren oog hebben voor verschillen tussen leerlingen, laten verschillende schoolteams kansen liggen om binnen het leergebied wiskunde een doelgerichte en planmatige remediëring op maat aan te bieden, met als bedoeling de leerlingen bij het gemeenschappelijk curriculum te houden.

» Leerdoelen en succescriteria expliciteren

Sommige leraren maken leerdoelen en succescriteria op een voor leerlingen begrijpelijke manier duidelijk, zowel mondeling als visueel. Dit verhoogt de kans dat leerlingen zich actief inzetten om het leerdoel te behalen. Aan het einde van de les reflecteren deze leraren vaak samen met de leerlingen over de voortgang en behaalde doelen. Andere leraren besteden daarentegen nog weinig tot geen aandacht aan het expliciteren van leerdoelen of het gezamenlijk reflecteren na de les. Leerdoelen en succescriteria expliciet maken, biedt leraren de mogelijkheid om doelgerichter feedback te geven.

Onze aanbevelingen

1

Ga als schoolteam in gesprek over hoe jullie het wiskundeonderwijs willen vormgeven en maak hier samen **onderbouwde didactische keuzes** in.

2

Zet in op **automatisatie**. De automatisatie van basisbewerkingen, verhoogt de snelheid en efficiëntie van leerlingen tijdens het rekenen. Hierdoor komt er ruimte vrij in het werkgeheugen.

3

Voorkom gecumuleerde leerachterstand: **remedieer** leerinhouden die te weinig gekend zijn. Zorg hierbij voor voldoende oefenkansen met gerichte herhaling van basisconcepten, afgestemd op de specifieke behoeften van elke leerling.

4

Maak afspraken over de **visualisatie van denkschema's** over de leerjaren heen zodat de werkwijze voor leerlingen consistent en gestructureerd blijft.

Deze aanbevelingen zijn gelinkt aan

Onderwijskundig beleid (K3)

Maak als team afspraken over de vormgeving van het wiskunde-onderwijs.

Inzichten uit de praktijk

Inspecteurs aan het woord

Jullie bezochten een school waar de leer- en ontwikkelingsgerichte aanpak voor wiskunde de verwachting overstijgt. Wat viel er op in deze school?

“Wat opvalt in deze diverse school met veel anderstalige nieuwkomers, is dat het team hoge verwachtingen heeft en sterk gelooft in de kracht van onderwijs om leerlingen te laten groeien.”

Hoe speelt de school in op die diversiteit?

“De school kent haar leerlingenpubliek goed en past haar beleid daarop aan, met een duidelijke visie. Er is een open klimaat waarin leraren hun ideeën en zorgen kunnen delen. De school communiceert duidelijk over de doelen, resultaten en afspraken en vertrekt daarbij vanuit de schoolvisie.”

Wat betekent dit voor het wiskundeonderwijs in deze school?

“Dit leidt bijvoorbeeld tot een sterke aanpak van wiskunde. De leraren gebruiken een instructiemodel waarin een heldere uitleg en controle van het begrip centraal staan. Dat helpt de leerlingen om inzicht te krijgen in de leerstof en deze vast te zetten. Leraren verhelderen wiskundige concepten en geven leerlingen veel mogelijkheden om te oefenen en wiskundetaal te begrijpen. Leerlingen krijgen geleidelijk aan meer verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces.”

**Hoge
verwachtingen**

**Een helder beleid dat reikt
tot op de klasvloer**

**Krachtig
wiskundeonderwijs**

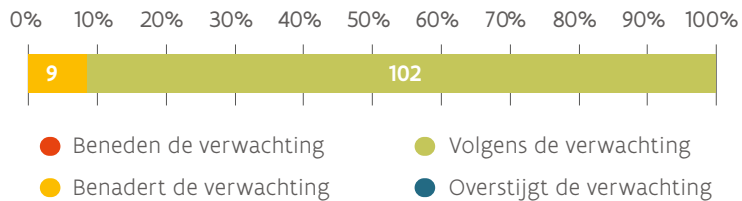

Leerlingenevaluatie (O7)

Onze vaststellingen

In 8% van de 111 doorlichtingen komt de leerlingenevaluatie voor het leergebied wiskunde niet tegemoet aan de verwachting. In 92% van de doorlichtingen voldoet de evaluatie aan de verwachting.

Figuur 12: Leerlingenevaluatie voor wiskunde (111 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

De meeste schoolteams integreren de evaluaties voor het leergebied wiskunde in het dagelijkse onderwijsleerproces. De leraren evalueren de verschillende domeinen van wiskunde doorgaans evenwichtig. Bovendien sporen de evaluaties in het algemeen met de eindtermen.

Wat kan beter?

▶▶▶ Leerlingenbetrokkenheid

De mate waarin leraren leerlingen actief betrekken bij het evaluatieproces vormt een werkpunt voor verschillende schoolteams. Zo kunnen ze vaker gebruikmaken van zelf- en peerevaluatie. Daarnaast laten leraren kansen liggen om evaluatiecriteria op een duidelijke en doelgerichte manier aan hun leerlingen te communiceren.

Waar zien we grote verschillen tussen schoolteams?

▶▶ Validiteit en betrouwbaarheid van evaluaties

Leraren gebruiken vooral de toetsen van een onderwijsleerpakket, waaraan ze soms aanpassingen doen. Daarnaast zijn er leraren die meer of minder doelgericht eigen toetsen gebruiken. Een aantal leraren maakt gebruik van genormeerde toetsen om een objectieve weergave te krijgen van het wiskundeniveau van hun leerlingen. Een kritische houding ten aanzien van de validiteit en betrouwbaarheid van de gebruikte toetsen is noodzakelijk.

► Aan de slag met de resultaten

Er zijn verschillen in hoe leraren de evaluatieresultaten benutten om de voortgang van leerlingen op te volgen. Zo zijn er leraren die hun onderwijsleerproces bijsturen op basis van een grondige foutenanalyse. Anderzijds zijn er leraren die hun onderwijsleerproces nauwelijks afstemmen op de resultaten van observaties en evaluaties. Het gaat bij een foutenanalyse om veel meer dan om het tellen welke fouten het vaakst voorkomen. Waar is de leerling precies vastgelopen? Welke misvatting ligt aan de basis van de fout? En hoe pas ik mijn instructie daarop aan?

Onze aanbevelingen

1

Gebruik observaties en evaluaties **om het leerproces van je leerlingen te volgen en bij te sturen**, zowel op individueel als op klasniveau. Neem deze resultaten als uitgangspunt om elke fase van het leerproces aan te passen.

2

Betrek leerlingen actief bij het evaluatieproces. Hierdoor leren ze kritisch nadenken over hun eigen werk. Het bevordert hun zelfreflectie en helpt hen inzicht te krijgen in hun sterke punten en verbeterpunten.

3

Maak jouw evaluatie transparant en communiceer de **beoordelings- of evaluatiecriteria** aan je leerlingen. Dit helpt hen om effectiever te leren en zich te concentreren op het leerdoel.

Wat vinden de experts?

Welke mogelijke verklaringen zien experts voor de vaststellingen?
Welke hefboomen en barrières zijn er volgens hen in het onderwijsveld?

Over het onderwijs op de klasvloer

Communicatie, ook tussen leraren van kleuter- en lager onderwijs

Afspraken over goed wiskundeonderwijs over de leerjaren heen zijn belangrijk. Dit geldt niet alleen voor het lager onderwijs, maar ook voor de brug met de kleuterschool. Gelukkig werken schoolteams hier steeds meer aan en is er bijvoorbeeld een gezamenlijke aanpak voor getalbeelden.

Leerlingen actief betrekken

Als een leraar een differentiatiemodel gebruikt, niveaugroepen inricht en drie keer instructie geeft, betekent dit nog niet dat de leertijd effectief is. Het lukt leraren niet altijd om goed didactisch aan de slag te gaan. Ook leerlingen die goed zijn in wiskunde, moeten voldoende instructie krijgen, zodat ze wiskundetaal, notaties en strategieën goed in de vingers krijgen. Als differentiatiemodellen zoals het driesporenbeleid gebruikt worden, zien we dat cognitief sterk functionerende leerlingen soms te veel aan hun lot overgelaten worden. Leerlingen die meer uitleg nodig hebben, krijgen dan weer te weinig kansen om ook zelfstandig te oefenen. Leraren moeten bewust omgaan met deze valkuilen. Technologie doelbewust inzetten is vaak ook nog een aandachtspunt.

Zicht op het grotere geheel

Leraren zijn vaak kwijt wat ze uiteindelijk willen bereiken met het wiskundeonderwijs en wat de leerlijnen op weg daarnaar zijn. Materialen op de markt zijn soms te veel kant-en-klare-receptenboeken, die leraren niet helpen om zelf na te denken over hun aanpak. Een handleiding moet genoeg ruimte geven aan leraren om dingen aan te passen. Als je niet weet welke doelen je uiteindelijk beoogt, dan weet je niet welke accenten je moet leggen. Binnen de leerlijnen moet er ook aandacht zijn voor wiskundetaal: 'rechtevenredige grootheden' is misschien een lastig begrip, maar het helpt de leerlingen om verbanden te zien.

Remediëren in of uit de klas als waardevolle opties

Ook over remediëring leven misvattingen, zeker als dat buiten de klas gebeurt. Uiteraard is een preventieve aanpak belangrijk, maar een doelgericht en planmatig remediëringstraject opzetten is een must bij leerachterstanden. Het is cruciaal om leerlingen niet los te laten en zo veel mogelijk bij het gemeenschappelijk curriculum te houden. En als het de beste optie is om de leerling daarvoor even uit de klas te nemen, kan dat zeker.

Inzetten op automatisering: een taboe?

Automatisering kan speels aangepakt worden en helpt kinderen om complexere problemen op te lossen, omdat het ruimte vrijmaakt in het werkgeheugen om daarmee aan de slag te gaan. De weg naar automatisering is niet steeds helder voor leraren, waardoor ze niet altijd de beste keuzes maken in de stappen daarnaartoe (bv. bij het aanleren van getalbeelden of deeltafels). Het is natuurlijk belangrijk om automatiseringsoefeningen in te bedden binnen een inzichtelijk en contextrijk wiskundeonderwijs dat het probleemoplossend denken stimuleert, maar inzetten op automatisering mag geen taboe zijn.

Leraren beginnen beter niet direct met automatisen. Het is goed om kinderen eerst authentieke situaties te laten verkennen en oplossingen te laten vinden door herhaald op te tellen en te schematiseren, maar het is belangrijk steeds het einddoel in gedachten te houden. De voorbereidende fases werden in het verleden soms te veel beklemtoond of duurden te lang.

Laat leerlingen oefenen op 100 meter zwemmen als je zeker wil zijn dat iedereen 25 meter haalt

Focussen leraren in de klas niet te veel op de minimumdoelen? Ook voldoende bezig zijn met de doelen erboven, zorgt ervoor dat leerlingen het niveau van de minimumdoelen integreren en makkelijker behalen. Tendensen in leerplannen om de lat lager te leggen, zijn in dat opzicht zorgwekkend.

Er zit heel veel deugd in iets goed te begrijpen wat je eerst nog niet begreep

Onderzoek toont hoe belangrijk de emotionele en motivationele kant van wiskundeonderwijs is, het plezier in wiskunde, zowel voor leerlingen als leraren. Dat is trouwens een subtiel verhaal: het moet niet alleen maar leuk zijn, 'moeilijke dingen leren' mag ook eens pijn doen. Daar een goede balans in vinden, is de uitdaging. Leraren kunnen de schoonheid die in wiskundige begrippen en relaties zit, de intrinsieke kenmerken van wiskunde, gebruiken om leerlingen te prikkelen en te motiveren.

Waar zit de fout?

Evaluatie gaat vaak vooral na of leerlingen procedures beheersen: kunnen ze de oefeningen wel of niet? Achter die procedures liggen dieperliggende concepten en relaties. Die laag moet ook aangesproken worden in de evaluatie: welke misvattingen liggen ten grondslag aan foutieve antwoorden? Het is daarom ook goed om in de lerarenopleiding leraren aan te leren hoe ze op een goede manier feedback kunnen geven en leerlingen laten reflecteren over hun leerproces.

Over wat betrokken actoren kunnen doen

Van wetenschappelijke inzichten naar de lespraktijk

Leraren hebben nood aan concrete uitleg en voorbeelden van wat wetenschappelijke inzichten op vlak van wiskunde-onderwijs voor hen op de klasvloer betekenen. Je moet een theoretisch kader concretiseren en herhaaldelijk aanbieden opdat leraren zich dit eigen kunnen maken. Het is nodig dat lerarenopleidingen voldoende aandacht besteden aan wiskundendidactiek en dat ze hands-on materiaal aanbieden waarmee leraren echt aan de slag kunnen. Lerarenopleiders worden geconfronteerd met een veranderende instroom die hen voor nieuwe uitdagingen stelt. Als studenten zelf nog veel bijgespijkerd moeten worden op vlak van wiskundevaardigheden, is het moeilijk om dat binnen de duur van de opleiding te realiseren. Wiskundig denken ontwikkelen vraagt immers tijd.

Zachte overgang van lerarenopleiding naar de klasvloer

De input die studenten krijgen vanuit de lerarenopleiding stukt op het moment dat ze aan de slag gaan in een school. De pedagogische begeleiding kan daar nog sterker een rol opnemen, maar botst op de beschikbare middelen. De overheid kan trajectmatige wiskundige navormingen voor schoolteams stimuleren. De rol van wiskundecoördinatoren of -experten binnen het basisonderwijs uittekenen, zou een sleutel tot verbetering kunnen zijn. De recente introductie van masters in het basisonderwijs biedt kansen daartoe. Het zou daarnaast goed zijn dat Leerpunt de vertaalslag naar het werkveld concreter zou maken.

Een (nieuw?) antwoord op de vraag wat het betekent om leraar te zijn

Tegelijkertijd ligt er net een uitdaging als het té concreet wordt; dan is er het risico dat leraren gaan uitvoeren zonder nadenken. Dat gebeurt nu soms bij handleidingen, die leraren ook niet altijd in vraag dŭrven te stellen. Dat vraagt ook een verandering in hoe de samenleving het lerarenberoep ziet: het leraarschap als een belangrijke en uitdagende job, die kan omgaan met die vrijheid. Dat vraagt dan weer sterke leraren, die ook ruimte krijgen om die vrijheid vorm te geven ...

En tot slot een uitnodiging: samen werken aan één doel

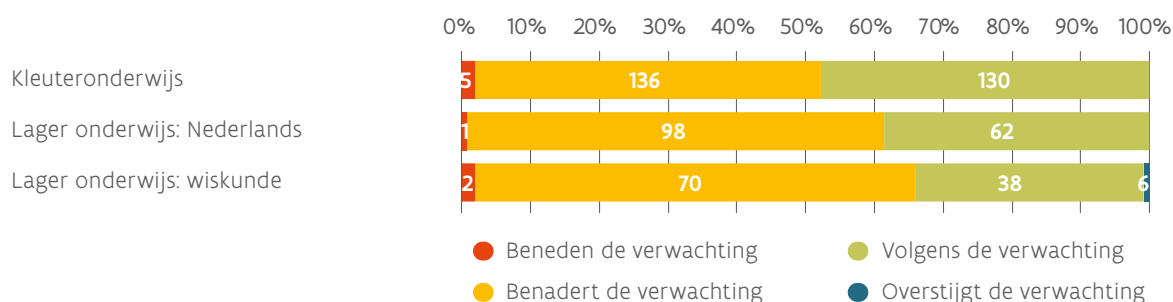
In Ierland werkten alle betrokken actoren samen aan een sterker wiskundeonderwijs en dat zorgde voor bijzonder goede resultaten. Dat is geen pleidooi voor staatspedagogiek, maar wel om – niet elk op zijn eiland maar wel samen – te werken aan goed onderwijs voor kleuterleraren en leraren in de lagere school en daar gezamenlijk een plan voor uit te tekenen, met inbegrip van een helder doelenkader.

Wat zien we voor onderwijs en begeleiding op maat (O2)?

Onze vaststellingen

Op een totaal van 543 onderzoeken naar onderwijs en begeleiding op maat voor kleuters en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften komt 57% van de onderzoeken niet tegemoet aan de verwachting. Voor het kleuteronderwijs voldoet 42% (130 van de 271 scholen) aan de kwaliteitsverwachting. In het lager onderwijs, specifiek voor het leergebied Nederlands, ligt dit percentage op 39% (62 van de 161 scholen). Voor wiskunde scoort slechts 35% (39 van de 111 scholen) volgens de verwachting.

Figuur 13: Onderwijs en begeleiding op maat (543 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

De meeste leraren creëren een actueel beeld van de leer- en ontwikkelingsvorderingen van kleuters en leerlingen, met steeds meer aandacht voor hun sterke punten. Daarnaast zetten de meeste leraren zich in om de behoeften van de kleuters en leerlingen in kaart te brengen.

Wat kan beter?

Verfijnde beeldvorming

Hoewel leraren een algemeen beeld hebben van de leer- en ontwikkelingsvorderingen van hun kleuters en leerlingen, slagen de meeste leraren er niet in om deze beeldvorming te verfijnen voor kleuters en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Schoolteams besteden vaak nog te weinig aandacht aan het bepalen van de specifieke onderwijsbehoeften van kleuters en leerlingen: wat heeft de leerling nodig om te leren en zich te ontwikkelen en welke begeleidingsdoelen koppelen we daaraan?

Doelgerichte en planmatige aanpak

Heel wat scholen laten kansen liggen om een planmatige en doelgerichte aanpak te realiseren als basis voor het onderwijs en de begeleiding op maat vanaf de verhoogde zorg.

Opvolgen van de effecten

Voor de meeste leraren zijn de opvolging van het maatwerk en de eventuele bijsturing van de begeleiding nog werkpunten. Ze laten kansen liggen om voor elke kleuter en leerling met specifieke onderwijsbehoeften een cyclische aanpak te hanteren als basis voor onderwijs en begeleiding op maat vanaf de verhoogde zorg.

Waar zien we grote verschillen tussen scholen?

Inspelen op specifieke onderwijsbehoeften

De mate waarin schoolteams inspelen op de specifieke onderwijsbehoeften van de kleuters en leerlingen varieert. Leraren slagen er bovendien niet altijd goed in om het onderwijsleerproces en de evaluatie af te stemmen op deze behoeften.

Remediëren

Redelijke aanpassingen zijn maatregelen die hindernissen wegnemen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, zodat ze maximaal kunnen deelnemen aan de lessen op school. Er is een groot verschil in de mate waarin scholen vanaf de verhoogde zorg op een planmatige en doelgerichte manier aandacht besteden aan remediërende maatregelen naast stimulerende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen.

Onze aanbevelingen

1

Zorg voor een **verfijnde beeldvorming** als vertrekpunt voor een planmatige en cyclische aanpak bij kleuters en leerlingen die rekening houdt met hun specifieke onderwijsbehoeften. Analyseer daarvoor de beschikbare observatie- en evaluatiegegevens en ga in gesprek met kleuters, leerlingen en ouders.

2

Gebruik de **sterktes, talenten en interesses** van de kleuters en leerlingen als hefboom voor de begeleiding.

3

Stel voor een begeleidingstraject concrete en tijdsgebonden **begeleidingsdoelen** op. Zorg voor een tijdspad met een duidelijke taakverdeling. Dit helpt om een planmatige en doelgerichte aanpak te realiseren.

4

Doe redelijke aanpassingen binnen het **gemeenschappelijk curriculum** zodat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften de doelen voor de studiebekräftiging behalen. Hierbij kunnen remediërende trajecten op maat aan kracht winnen.

5

Volg goed op welke **effecten** je behaalt met de redelijke aanpassingen en stuur zo nodig bij.

6

Voorkom planlast door een effectieve, efficiënte en **functionele registratie** van leerlingengegevens

Inzichten uit de praktijk

Inspecteurs aan het woord

Julie bezochten een school waar het onderwijs en de begeleiding op maat de verwachting overstijgt. Wat viel er op in deze school?

“Deze school bakent de doelen voor de begeleiding op maat helder en goed af. Doelen kunnen leiden tot successen die kunnen gecommuniceerd worden met de leerling, de ouders, het lerarenteam ... waardoor er een groei mindset ontstaat en verwachtingen naar de leerling toe verhogen.”

Hoe zorgt het schoolteam voor onderwijs en begeleiding op maat voor elke leerling?

“De leraren van deze school hanteren een cyclische aanpak voor onderwijs en begeleiding op maat voor elke leerling met specifieke onderwijsbehoeften. Samen met de zorgcoördinator vormt het team zich een actueel beeld over de leer- en ontwikkelingsvorderingen, de sterktes en de behoeften van de leerling. Vanuit een brede beeldvorming vinden differentiatie en remediëring ingang in de schoolwerking. Het zorg- en lerarenteam bepalen gezamenlijk de onderwijsbehoeften van de leerling en de begeleidingsdoelen en stemmen het

onderwijsleerproces en de leerlingenevaluatie hierop af. Het wekelijks zorgoverleg, het digitaal leerlingendossier en de ondernomen acties op school-, klas- en leerlingniveau getuigen van een sterke handelingsgerichte visie en cyclische werking. De leraren volgen de effecten van het maatwerk op en sturen bij waar nodig.”

Wat maakt dat het goed loopt?

“Deze school benut zowel bij de evaluatie van de schoolwerking als bij de aansturing van vernieuwingen en verbeteringen inzichten uit wetenschappelijke bronnen. De school betreft bij haar evaluaties het lerarenteam, de leerlingen, de ouders en de pedagogische begeleidingsdienst. De open en reflectieve houding bij de leraren getuigt van een evaluatiecultuur ingebed in de schoolwerking.”

“De school bewaart en verspreidt structureel wat kwaliteitsvol is en maakt dit zichtbaar in een prioriteiten- en afsprakenplan op middellange en langere termijn. Ze ontwikkelt systematisch en in groeiende mate doelgerichte verbeteracties voor haar werkpunten.”

**Heldere doelen
voor de begeleiding**

**Samen zorgen
voor maatwerk**

Evaluatiecultuur

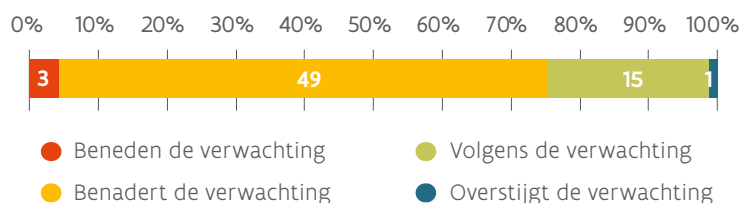

Wat zien we voor de begeleiding volgens het zorgcontinuüm (BP1)?

Onze vaststellingen

Maar liefst 76% van de 68 onderzochte scholen komen niet tegemoet aan de verwachting en slaagt er niet in om de begeleiding vorm te geven volgens het zorgcontinuüm. Slechts 24% van de scholen voldoet aan de verwachting voor begeleiding volgens het zorgcontinuüm.

Figuur 14: Begeleiding volgens het zorgcontinuüm (68 maal onderzocht in 2023-2024).

Wat gaat goed?

Scholen verzamelen doorgaans context-, input- en outputgegevens om factoren te identificeren die de ontwikkeling van kleuters en leerlingen kunnen belemmeren of bevorderen. Scholen leveren inspanningen om kleuters en leerlingen te begeleiden volgens het zorgcontinuüm.

Wat kan beter?

Beeldvorming

Schoolteams analyseren vaak niet grondig genoeg de verzamelde context-, input- en outputgegevens, waardoor ze niet leiden tot een verfijnde beeldvorming en onvoldoende basis bieden om de begeleiding gericht vorm te geven op leerling-, klas- en schoolniveau. In heel wat scholen ontbreekt een goede beeldvorming op klas- en schoolniveau.

Onderwijsbehoeften

Ondanks de toenemende aandacht voor de formulering van onderwijsbehoeften, blijft het voor schoolteams een aandachtspunt om die duidelijk en concreet te formuleren. Dit geldt niet alleen op leerlingniveau, maar ook op klas- en schoolniveau.

Doelen voor de begeleiding

Scholen formuleren te weinig concrete en tijdsgebonden doelen voor de begeleiding, vooral in de fase van verhoogde zorg. Zo missen scholen kansen om effectieve en doelgerichte maatregelen te nemen en redelijke aanpassingen te doen die inclusie en gelijke onderwijskansen bevorderen.

Opvolgen van de effecten

Schoolteams monitoren in beperkte mate alle fasen van het zorgcontinuüm op school-, klas- en leerlingniveau. In de meeste scholen is de opvolging van het maatwerk nog een werkpunt. Zo missen ze kansen om de redelijke aanpassingen bij te sturen en waar zinvol in de brede basiszorg toe te passen en het dynamische karakter van het zorgcontinuüm te realiseren.

Waar zien we grote verschillen tussen scholen?

Dynamisch zorgcontinuüm

Niet alle scholen besteden voldoende aandacht aan het maken van afspraken om de brede basiszorg kwaliteitsvol vorm te geven tot op de klasvloer of aan een doelgerichte en planmatige aanpak vanaf verhoogde zorg vanuit een duidelijke visie, wat ertoe leidt dat niet elke fase de te verwachten aandacht krijgt. De keuzes die scholen maken op het vlak van onderwijsorganisatie houden soms te weinig rekening met de vormgeving van verhoogde zorg en zijn daardoor onvoldoende ondersteunend voor het schoolteam om de verhoogde zorg kwaliteitsvol te kunnen invullen. Dit alles maakt dat schoolteams regelmatig te snel overschakelen naar externe hulp.

Redelijke aanpassingen

De redelijke aanpassingen binnen de fase van verhoogde zorg zetten niet altijd voldoende doelgericht, trajectmatig en volgehouden in op remediëren, wat de studievoortgang van leerlingen belemmert en schaduwonderwijs bevordert. Door te snel te grijpen naar compenserende en dispenserende maatregelen die bovendien niet altijd kwaliteitsvol worden vormgegeven, slagen schoolteams er minder in om leerlingen optimaal bij het gemeenschappelijk curriculum te houden.

Preventieve acties en maatregelen

De mate waarin scholen binnen de brede basiszorg preventieve acties en maatregelen voor leerlingenbegeleiding en gelijke onderwijskansen bepalen, verschilt sterk. Scholen kunnen nog sterker inzetten op het bieden van een krachtige leeromgeving aan alle kleuters en leerlingen, rekening houdend met de zone van naaste ontwikkeling.

Onze aanbevelingen

1

Een minder sterk uitgebouwde **brede basiszorg** doet de druk op de verhoogde zorg en uitbreiding van zorg toenemen. Bouw samen een krachtige leeromgeving uit met aandacht voor verschillen tussen kleuters en leerlingen.

2

Neem een **onderzoekende houding** aan ten aanzien van de eigen werking. Wees als school kritisch over de **effecten van je begeleiding** (de genomen preventieve acties, maatregelen en redelijke aanpassingen) vanuit de beschikbare data. Heb daarbij niet enkel oog voor de effecten op leerlingniveau, maar evalueer de begeleiding ook op klas- en schoolniveau en stuur op basis daarvan bij.

3

Besteed niet alleen aandacht aan de onderwijsbehoeften van kleuters en leerlingen, maar zet ook in op de **ondersteuningsbehoeften van de leraren**.

4

Heb ook aandacht voor de **cognitief sterk functionerende kleuters en leerlingen** en breng ook hun specifieke onderwijsbehoeften in kaart.

Deze aanbevelingen zijn gelinkt aan

Onderwijskundig beleid (K3)

Zorg voor duidelijke afspraken in elke fase van het zorgcontinuüm vanuit een gelijkgerichte visie op leerlingenbegeleiding en volg deze afspraken op tot op de klasvloer.

Visie en het strategisch beleid (K1)

Stel duidelijke en concrete streefdoelen, indicatoren en een tijdspad voorop voor het GOK-beleid in je school.

Inzichten uit de praktijk

Inspecteurs aan het woord

Jullie bezochten een school die een sterke leerlingenbegeleiding uitbouwde. Wat viel er op in deze school?

“Het team op deze school gaat heel positief om met diversiteit. Teamleden nemen initiatieven om iedereen goed te laten participeren aan het onderwijs en om drempels weg te nemen. Ze zetten sterk in op het betrekken van ouders als volwaardige partners en hebben een nauwe samenwerking met de brugfiguur. De school gebruikt de sterke punten en interesses van de kleuters en de positieve aspecten van hun context om het onderwijs en de begeleiding vorm te geven. Ze kijken goed naar wat de kleuters nodig hebben en zorgen voor een omgeving die daarbij past. Het team gelooft dat iedereen kan leren, groeien en veranderen en stelt hoge verwachtingen die aansluiten bij de zone van naaste ontwikkeling van de kleuters. Ze zorgen voor een positieve en inclusieve cultuur waar respect, tolerantie, dialoog en samenwerking belangrijk zijn.”

“Het team begeleidt de kleuters vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid om het beste uit elke kleuter te halen. Ze overleggen goed over de begeleiding, maken duidelijke afspraken en werken samen. Ze hebben duidelijke criteria voor de bespreking van de ontwikkeling van de kleuters en houden

rekening met hun welzijn en veerkracht. De school werkt goed samen met ouders en zorgt voor een laagdrempelige communicatie, vaak met hulp van de brugfiguur. Het team heeft speciale aandacht voor het wegnemen van obstakels vooral voor kwetsbare groepen.”

Waarom loopt het goed?

“Deze school moedigt innovatie, reflectie en het delen van kennis tussen teamleden aan. Ze organiseert regelmatig hospiteerbeurten en overlegmomenten met het (parallel)team. De school werkt samen met lokale partners en welzijnsorganisaties om de schoolwerking te versterken. De communicatie over de schoolwerking is helder en afgestemd op het doelpubliek.”

Hoe ondersteunt deze school de teamleden?

“De school voert haar onderwijsbeleid uit met doelgerichte maatregelen en afspraken, waarover ze helder communiceert. Ze ondersteunt het team goed door de gepaste inzet van financiële en personele middelen. Deze school reflecteert over hoe ze haar onderwijs en leerlingenbegeleiding optimaal organiseert en maakt daarbij bewuste keuzes, ook over hoe het personeel ingezet wordt. Ze stimuleert ook het leren van elkaar.”

**Positieve en
inclusieve cultuur**

**Leerlingenbegeleiding
als gedeelde
verantwoordelijkheid**

**Doordachte
onderwijsorganisatie**

5

TOT SLOT

Beste onderwijsprofessional in het basisonderwijs

Dank voor jouw dagelijkse inzet om het leren en ontwikkelen van leerlingen te ondersteunen. Het lerarentekort, veranderende verwachtingen en regelgeving, een toenemende diversiteit in het leerlingenpubliek, negatieve beeldvorming over onderwijs, bredere maatschappelijke uitdagingen ... maken het er niet eenvoudiger op om kwaliteitsvol onderwijs vorm te geven.

De in 2024 voor het eerst afgenomen Vlaamse toetsen wijzen op slechte resultaten voor verschillende domeinen van Nederlands en wiskunde. Leerlingen blijken weinig vaardig voor begrijpend lezen en wiskundige problemen oplossen. Ook internationaal vergelijkend onderzoek toont dalende prestaties voor Nederlands en wiskunde. De doorlichtingen bevestigen deze resultaten en geven duidelijk aan dat er nog werk aan de winkel is voor scholen om een kwaliteitsvol onderwijs op de klasvloer en een sterke leerlingenbegeleiding neer te zetten. Scholen moeten hun beleid nog meer vormgeven met de focus op leren en onderwijzen en de effecten ervan monitoren.

In deze uitdagende context moeten we het gesprek aangaan over de aandachtspunten die de doorlichtingen naar boven brengen en die we samen kunnen verbeteren. We stippen de belangrijkste aandachtspunten hieronder aan.

Focus op leren en onderwijzen in het schoolbeleid

Het is belangrijk dat het onderwijs vorm krijgt vanuit een heldere schoolvisie, waarbij het schoolbeleid duidelijke prioriteiten stelt en deze planmatig uitrolt via doelgerichte maatregelen en afspraken die tot op de klasvloer reiken. Daarbij moet de focus liggen op leren en onderwijzen en de ontwikkeling van kleuters en leerlingen.

Professionalisering moet doelgericht zijn, afgestemd op de schoolprioriteiten, met aandacht voor coaching op de klasvloer en leren van elkaar. Een datageletterde aanpak is cruciaal om het schoolbeleid te informeren en bij te sturen.

Kwaliteitsvol onderwijs op de klasvloer

Leraren moeten algemeen meer aandacht besteden aan het expliciteren van leerdoelen, het ontwikkelen van metacognitieve vaardigheden en het gebruik van een rijke taalontwikkellende aanpak. Differentiatie en remediëring kunnen effectiever vorm krijgen, vertrekkend vanuit hoge verwachtingen voor alle leerlingen.

Voor **Nederlands** moeten zowel spreken, luisteren, schrijven als lezen voldoende aandacht krijgen. En dat vanuit een doelgerichte en geïntegreerde aanpak met oog voor de taalstrategieën. Voor **wiskunde** is het belangrijk om meer aandacht te besteden aan wiskundetaal en het verwoorden van denkprocessen, en om procedures doelgerichter te automatiseren. In het **kleuteronderwijs** kunnen teams meer inzetten op een doelgericht aanbod over de klassen heen met voldoende taal- en wiskunde-impulsen, afgestemd op de ontwikkeling van de kleuters. Dit bevordert spelenderwijs leren. Observaties kunnen doelgerichter gebeuren over de kleuterklassen heen.

Algemeen kunnen er meer afspraken worden gemaakt over een brede en betrouwbare leerlingenevaluatie over de leerjaren heen. De leerlingenevaluatie moet sterker worden ingezet om de didactische aanpak in de klas bij te sturen vanuit een grondige foutenanalyse.

Dit alles wijst ons op het belang van een doordachte en **evidence-informed (vak)didactische aanpak** in de klas, die gericht is op de doelen. Een sterke evidence-informed aanpak vereist dat scholen (1) gebruikmaken van wetenschappelijke evidentie, (2) de specifieke expertise van het schoolteam inzetten en (3) die expertise en evidentie zinvol weten te verbinden met de specifieke context, input en het pedagogisch project van de school.

Doelgerichte leerlingenbegeleiding en gelijke onderwijskansen

Leerlingenbegeleiding moet gericht vorm krijgen op basis van een goede beeldvorming en concreet geformuleerde onderwijsbehoeften en doelen. De effecten van acties, maatregelen en redelijke aanpassingen moeten beter worden opgevolgd op school-, klas- en leerlingniveau. Scholen kunnen meer inzetten op een preventieve aanpak en een krachtige leeromgeving voor alle leerlingen, zodat meer ingrijpende maatregelen enkel worden genomen waar nodig. Duidelijke en concrete streefdoelen, indicatoren en een tijdspad voor het GOK-beleid van scholen kunnen hierbij helpen. Een doelgerichte en planmatige verhoogde zorg houdt leerlingen bij het gemeenschappelijk curriculum en voorkomt dat leerlingen te snel worden doorverwezen naar uitbreiding van zorg of externe hulp.

Gezamenlijk inzetten op meer onderwijskwaliteit

Kwaliteitsvol onderwijs bieden is een complexe uitdaging, die enkel gezamenlijk kan worden aangepakt. Focus op samenwerking binnen en buiten het schoolteam verdient daarom de nodige aandacht.

Want onderwijs, dat maken we samen. De kwaliteit van ons onderwijs versterken is niet enkel een zaak van de school, ook vele andere actoren spelen een belangrijke rol.

Deze praktijkgerichte publicatie rapporteert over de doorlichtingen in het basisonderwijs en is in de eerste plaats voor de scholen zelf bedoeld. Over wat we leren uit de doorlichtingen in de CLB's, de erkenningsonderzoeken in de leersteuncentra, de controles huisonderwijs ... rapporteren we in de **Onderwijsspiegel 2025**. Daar vind je ook aanbevelingen voor alle betrokkenen om het onderwijs op de klasvloer en de leerlingenbegeleiding te versterken.

Onderwijsspiegel 2025

Met vriendelijke groet en graag tot ziens, de onderwijsinspectie

6 BIJLAGE: SAMENSTELLING FOCUSGROEPEN

Kleuteronderwijs

Marlies Algoet
Eva Dierickx
Emke Op't Eynde
Brecht Peleman
Céline Sercu
Helena Taelman
Joris Van Elsen
Bénédicte Vanblaere

Nederlands

Jordi Casteleyn
Fien Loman
Emmelien Merchie
Iris Vansteelandt

Wiskunde

Hilde Rabaut
Joke Torbeyns
Els Van Emelen
Hendrik Van Steenbrugge
Michiel Veldhuis
Lieven Verschaffel
Nore Wijns

